

MUSTAFA RİTTİ KİTAPLARI

Tiryaki Hasan Paşa

TİRYAKİ HASAN PAŞA

TİRYAKİ HASAN PAŞA

Erdal Ayçiçek

TİRYAKİ HASAN PAŞA
Muştu Fetih Kitapları

Copyright © Muştu Yayınları, 2010

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör
Zekeriyya ŞEN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Akademik İnceleme
Salih GÜLEN, Muhittin KÜÇÜK, Dr. F. Muharrem YILDIZ

Çizimler
Lojistik Art Sanat Destek Evi

Sayfa Düzeni
Mernuş KALKAN

Kapak
Mernuş KALKAN

ISBN
975-8968-69-6

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarıç Yolu Üzeri Nu: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mayıs 2010

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. Nu: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Muştu Yayınları
Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5
34676 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.mustu.com

İÇİNDEKİLER

Şehre Gelen Yabancı 1

Mübarek Bir Rüya 11

Eylül Rüzgârı 25

Bobofça'nın Fethi 29

Kaniye Fethediliyor 33

Fırtınalı Günler 56

Mektubun Tesiri 80

Şiddetli Kış 89

Barut Yokluğu 93

Bitmek Bilmeyen
Sıkıntılar 96

Zekâ ve Cesaret 105

Zaferin
Gerçek Sahibi 115

Paşayı Ağlatan
Mektup 118

Ayrılık Vakti 123

TİRYAKİ HASAN PAŞA HAKKINDA...

Kaniye Kalesi'ni savunurken belki yetmiş yaşlarındaydı, ama sanki yirmi beşlik bir delikanlı gibi dinç ve atılgandı. Osmanlının yiğitlerinden bu ihtiyar delikanlının hayatı, şu ibretli ve anlamlı sözün bir misaliydi: “Ümit, azim ve kararlılık, imanla dolu bir kalbe girince, nice zorluklar aşılar ve Allah'ın izniyle en büyük hedeflere ulaşılır.”

Evet, gerçekten çok güçlü bir inancı vardı Hasan Paşanın. Yüce Allah'a dupduru bir gönülle inanmış, ömrünü O'nun hoşnutluğunu kazanma yolunda harcamıştı. Azim ve kararlılığı, geleceğe ait ümitleri de bu sağlam inancı ölçüsünde büyüktü.

Büyük bir sabırla çalışır, didinirdi. Üzerine düşen görevleri hakkıyla yerine getirebilmek için üstün bir gayret gösterirdi. Sonra da Rabbinden yardım diler ve neticeyi sadece O'ndan beklerdi. Tıpkı, “Benim görevim Allah yolunda mücadele edip çabalamaktır, zafer kazanmak değil... Muzaffer olmak ya da olmamak Allah'ın taktiridir, O'nun bileceği bir iştir.” diyen Celâleddin Harzemşah gibi.

Yiğitliği, kahramanlığı, cesareti, çevresindekilere şefkati ve hoşgörüsünün yanında Tiryaki Hasan Paşanın ilginç bir özelliği vardı. En sıkıntılı durumlarda bile alabildiğine soğukkanlı davranır, dikkatli düşünürdü. Allah'ın izniyle meselelere yeni ve farklı çözüm yolları üretirdi. Hiç kimsenin aklına gelmeyen ilginç harp teknikleri geliştirdi. Kâinatın Efendisi Peygamber Efendimizin “Harp hiledir.” anlamındaki sözünü çok iyi uygulardı. Düşmana beklenmedik bir

anda ilginç tuzaklar kurar, parlak zekâsıyla onları alt edip dehşete düşürürdü.

Kahraman ecdadımızın binlerce ferdinden yalnızca biridir Tiryaki Hasan Paşa. Ona “tiryaki” denmesinin sebebi nedir acaba? Titiz ve hassas bir kişiliğe sahip olmasından mı verilmiştir ona bu isim? Farklı rivayetler, farklı görüşler var bu konuda. Ancak, bildiğimiz kadarıyla o bir kahve tiryakisiydi.

“Tiryaki Hasan Paşa” gibi, Allah’ın yüce adını bütün cihana yaymak için çalışan bütün ecdadımızın ruhu şad olsun. Kabirleri cennet bahçelerinden bir bahçe olsun. Allah onlardan ebediyen razı olsun.” diyor ve Tiryaki Hasan Paşa ile sizleri baş başa bırakıyoruz.

Yayın Kurulu

ŞEHRE GELEN YABANCI

1 600 yılının aydınlık bir yaz gecesinde Kayseri... Yıldızlar ve dolunayın ışığı, Anadolu'nun bu şirin kentine apayrı bir güzellik katıyordu. Erciyes'ten esen serin rüzgârın etkisiyle bir sağa bir sola sallanan çınar ağaçları, gecenin güzelliğini âdeta

alkışlıyorlardı. Ara sıra uzaklardan duyulan birkaç köpek havlaması dışında, Kayseri sokaklarında insana huzur veren bir sessizlik hâkimdi.

Gece bir hayli ilerlemiş, artık köpek havlamaları da duyulmaz olmuştu. Bu arada, yorgunluğu her hâlimden belli olan bir yabancı, doğu kapısından şehre girdi. Atı da en az kendisi kadar yorgun gözüktüyordu. Hareketlerine bakılırsa, yabancının aradığı bir adres vardı. Uzun süre bu aramayı sürdürdü. Fakat bütün gayretlerine rağmen aradığı yeri bir türlü bulamıyor, dönüp dolaşıp hep aynı noktaya geliyordu.

– Allah Allah, tuhaf şey; oysa bu civarda olduğuna eminim. Ama ne hikmetse bir türlü bulamıyorum. Ya bu şehir değişti ya da ben iyice yaşlandım. Of, of! Artık dermanım da kalmadı. Allah'ım burada yığılıp kalacağım şimdi.

Kendi kendine konuşarak aramayı sürdüren yabancı, bir çift gözün kendisini takip ettiğini farke dememişti. Karanlık bir sokağa girince, takip eden adam da bir gölge gibi peşinden süzüldü. Yavaşça belinden hançerini çıkarttı ve yabancının yakınına kadar sokuldu. Hançerini kaldırdı; tam saplayacaktı ki birinin yaklaşmakta olduğunu fark etti. Bu gelen; pehlivan yapılı, pala bıyıklı mahalle bekçisi

Feyzullah Efendiden başkası değildi. Hem kendisi, hem de atı yorgunluktan bîtap düşen yabancıya :

– Selâmün aleyküm beyim. Kimsiniz, nesiniz, gecenin bu vakti ne gezersiniz buralarda, diye seslendi.

– Ve aleyküm selâm bekçi efendi. İsmim İbrahim Peçevî. Erzurum’dan gelirim. Eski arkadaşım Hacı Salih Efendinin evini arar dururum. Lâkin bir türlü bulamam. Hâlbuki buralarda olduğuna adım gibi eminim.

Bu arada, karanlığın içindeki korkunç yüzlü adam, elindeki hançeriyle kalakalmıştı:

– Bu bekçi de gelecek zamanı buldu ha! Tam da adamın işini bitirip atına ve paracıklarına konacaktım, diye homurdanarak sessizce oradan uzaklaştı.

Bekçi, yabancıya:

– Horasanlı Hacı Salih Efendiden mi bahsedersiniz beyim?

– Hah, tamam işte. Horasanlı Hacı Salih Efendi. Tanır mısınız kendisini?

– Tabi ki. Hacı Salih Efendiyi kim tanımaz. İki

sokak ötede oturur. Dilerseniz ben sizi götürüvere-
yim.

– Allah senden razı olsun bekçi efendi. Te-
şekkür ederim.

Şehrin parke taşından yapılmış bakımlı sokak-
larında bir süre yürüdükten sonra, Bekçi Feyzullah
Efendi:

– Beni bağışlayın beyim, lâkin gece vakti bura-
lar pek tekin değildir. Akıl vermek gibi olmasın
amma, bir daha gelecek olursanız bu vakte kalma-
sanız iyi olur. Allah korusun, başınıza bir belâ gele-
bilir.

– Yoksa buralarda da mı Celâlî eşkıyaları gezer?

– Maalesef beyim, maalesef. Osmanlı güçten
düşeli, ortalıkta eşkıyalar türedi. Eskiden tek tük
rastlanan hırsızlık ve gasp olaylarına maalesef son
zamanlarda daha sık rastlanır oldu.

Bekçinin sözleri İbrahim Peçevî'yi derin
düşüncelere sevketti. Hak etmeyen kişilerin rüşvet-
le yeniçeri ocağına alınması, orduyu zaten yıprat-
mıştı. Tımar sistemi bozulduğu ve topraklar hak et-
meyenlerin eline düştüğü için, ordunun önemli bir
kısımını oluşturan tımarlı sipâhiler de huzursuzdu.

Savaşların uzaması, kısmî başarısızlıkların yaşanması ise, daha önce hiç görülmeyen firar hâdiselerine yol açmıştı. Anadolu'yu mekân tutan bu firarîler, Yavuz Sultan Selim zamanında başkaldıran Bozoklu Celâl isimli eşkıyanın ismine atfen, Celâlî ismiyle anılır olmuşlardı. Anadolu halkı gittikçe güçlenen bu insafsız insanlardan dolayı çok muzdaripti. İbrahim Peçevî memleketinin bu hâlinden dolayı ruhunun sıkıldığını hissetti.

“Allah Allah, demek Celâlî eşkıyası buralara kadar gelmiş ha. Allah bu milletin sonunu hayretsin.” diye ızdırapla mırıldandı. Biraz sonra bekçi:

– Geldik beyim. Burası Hacı Salih Efendinin evi.

– Allah ne muradın varsa versin bekçi efendi. Sağolasın.

– Estağfurullah beyim, vazifemiz, dedi ve karanlık sokağın içinde kayboldu.

Hacı Salih Efendi birçok geceler olduğu gibi, yine gece ibadetine kalkmıştı. Tam selâm veriyordu ki kapı çalmaya başladı:

– Salih Efendi, Salih Efendi, diye seslendi Peçevî.

Hacı Salih Efendi, kandili alıp merak içinde ve ağır adımlarla aşağıya indi:

– Buyurun, kimsiniz, gecenin bu vakti ne istersiniz, diye dışarıya seslendi.

– Benim, İbrahim Peçevî, medrese arkadaşın.

Hacı Salih Efendi, “İbrahim Peçevî” ismini duyunca, sevinçle kapıyı açtı.

– Aman efendim, kimler gelmiş. Hoş geldiniz, safalar getirdiniz, diyerek eski dostunu kucakladı.

– Hoş bulduk! Gecenin bu vakti rahatsız ettiğim için kusuruma bakma, hakkını helâl et.

– Ne demek efendim, ne kusuru. Bilâkis şeref duydum canım dostum benim. Dur hele sana şöyle bir bakayım. Yahu Peçevî, maşaallah hiç değişmemişsin be kardeşim.

– Ben de seni çok iyi gördüm. Hâlâ medreseden ayrıldığımız günkü gibi dinçsin maşaallah.

– Allah razı olsun kardeşim. Hay Allah! Şaşkınlığımı bağışla. Seni bir anda karşımda görünce, sevinçten içeri buyur etmeyi bile unuttum. Hele buyur içeri, ayakta kalma öyle.

– Müsaaden olursa içeri girmeden şu zavallı hayvanı ahıra bir koysam, derim. Bütün gün yol tepti, çok yoruldu fukara.

– Tabi ki. Dur ben de sana yardım edeyim.

Az sonra iki arkadaş, ahşap evin merdivenlerin-

den misafir odasına çıktılar.

Hacı Salih Efendi, misafirinden müsaade istedi ve diğer odaya geçti:

– Hanım! Misafirimiz var, uzun yoldan gelir, Allah ne verdiyse bir zahmet yemek hazırlayıver.

– Peki bey.

Yemekler yendikten sonra iki eski dost sohbete başladı:

– Duydum ki sarayda tarihçi olarak vazifeye başlamışsın.

– Doğru duymuşsun. Zaten bu yolculuk da görev icabı. Fakat yol üzeri olunca, seni görmeden geçmek istemedim.

– Allah razı olsun kardeşim. Beni ne kadar memnun ettiğini anlatamam. Görev dedin, neyle alâkalı bu görevin?

– Malûm, Haçova Savaşı'nı kazanmamızdan sonra Avusturya her fırsatta intikam kollar ve durmadan kalelerimize saldırır. Padişah Efendimiz ferman buyurdular ve şu anda Avusturya üzerine sefere çıkan ordumuzu takip etmemi, gördüğüm her şeyi kayda geçirmemi emrettiler. Gelecek nesiller

atalarının gayretlerinden habersiz kalmasını ister. Ben de bunun için yola çıktım. Senin anlayacağın, önce Belgrat'a, oradan da Estergon ve Kaniye taraflarına gitmekteyim

– Allah mübarek etsin, Allah kolaylıklar versin kardeşim. Madem saraydasın, sen daha iyi görürsün olup biteni. Hele anlat bakalım, devletimiz nicedir, savaşlar nasıl gider, işler yolunda mıdır?

– Devletimiz iyi olmasına iyidir. Hâlâ dünyada şanlı Osmanlı Devleti'nin bileğini bükecek bir devlet bulunmamaktadır. Lâkin, kudretli padişahımız Kanunî Sultan Süleyman Hânın vefatından sonra fetih hareketleri bir parça yavaşladı. Devlet adamlarımız arasında rahat düşkün, liyakatsiz kimseler boy göstermeye başladı. Yeniçeri ocağına usulsüz alınan askerler orduya zarar verir oldu. Tımarlı sipahilere ait toprakların hak etmeyenlere geçmesi ayrı bir dert. Bu hoş olmayan durumlar maalesef askerinin maneviyatını da bozmakta. İki saatte kazanılan Mohaç gibi büyük zaferlerin yerini; günler, haftalar, hatta aylar süren savaşlar alır oldu artık. Bakalım bu işin sonu nereye gidecek? Allah sonumuzu hayreylesin.

– Âmin! Desene zor günler bekler bizi.

– Durum henüz çok vahim değil. Lâkin tedbirde kusur etmemek gerekir.

– Doğru dersin. Bizim de buralarda ağzımızın tadı kaçtı. Ortalığı Celâlî eşkıyaları sardı ve halkı canından bezdirdiler. İnşallah devletimiz savaşları bir an önce bitirir de içerideki bu haydutların hakkından gelir.

– İnşaallah dostum, inşaallah.

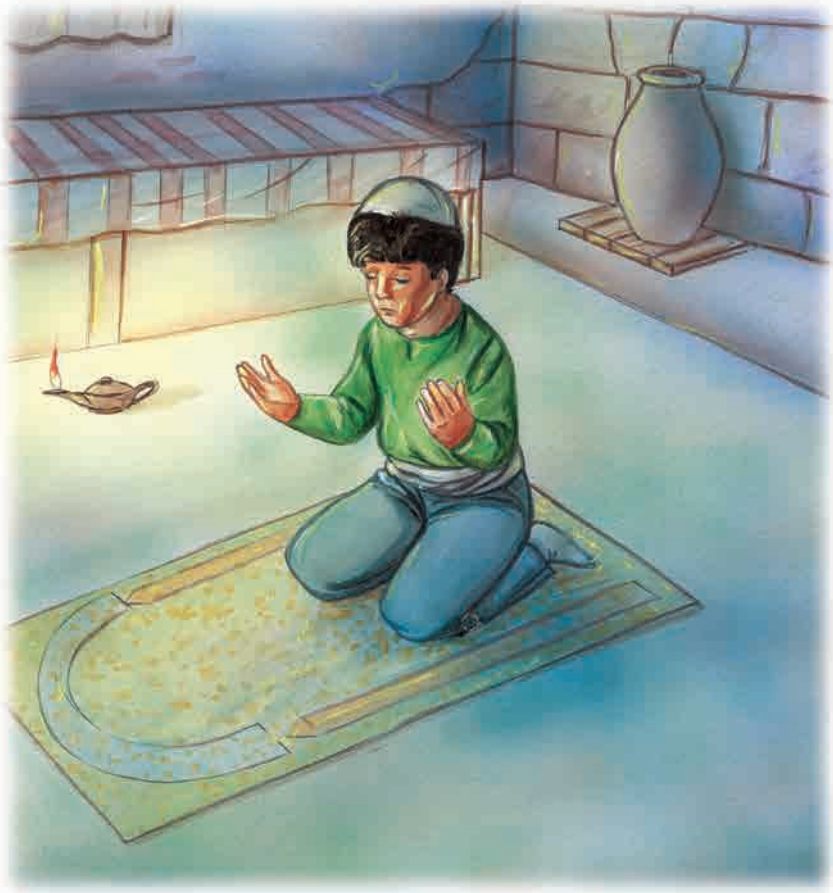
İki dostun sohbeti gecenin geç saatlerine kadar sürdü. Bir ara Hacı Salih Efendi:

– Neyse, vakit bir hayli ilerledi. Yol yorgunluğun da vardır. Sen biraz istirahat et, yarın yine hâlleşiriz, deyince:

– Haklısın, dedi Peçevî. Allah nasip ederse sabah namazından sonra yola çıkmak isterim. Yolum bir hayli uzun.

– Daha uzun süre misafirim ol derdim, ama vazifen misafirlikten daha mühim. Bir dahaki sefere bu kadarcık kalmayla kurtulamazsın bilmiş ol. Hadi, sana Allah rahatlık versin.

İbrahim Peçevî Efendi, yol yorgunluğunun da etkisiyle başını yastığa koyar koymaz uykuya daldı.

MÜBAREK BİR RÜYA

Aynı gece, bir sokak öteden, duvarlarındaki sıvaları yer yer dökülmüş, köhne bir evden ağlama sesi geliyordu. Bu ses, on bir-on iki yaşında olan ve tek başına yaşayan Doğan'ın sesiydi. Önce annesini, sonra da babasını yitiren Doğan, komşuların

yardımıyla hayatını sürdürmeye çalışıyordu. O gece alabildiğine hüzünlüydü. Yatsı namazını henüz kılmıştı ve gözyaşları içerisinde dua ediyordu:

“Allah’ım, ne olur bana yardım et. Kimsesiz kaldım. Bu hâlimle tek başıma ne yaparım, nasıl yaşarım? Beni kendi başıma bırakma Rabbim. Sen, Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâmı şefaathane yaparak edilen samimî dualara karşılık vermişsin. İşte şimdi Senden, Sevgili Peygamberimizin yüzü suyu hürmetine beni kimsesiz koymamanı diliyorum Allah’ım.” diye duasını bitirdi. Anasız babasız kalmanın üzüntüsünü kalbinde derinden hissediyordu. Neden sonra bu ruh hâliyle uykuya daldı.

– Heeey, Doğan, Doğan oğlum!

Doğan sesin geldiği tarafa bakınca, nur yüzlü bir ihtiyarın odanın ortasında kendisine baktığını fark etti. “Allah Allah, bu amca da kim ola ki?” diye geçirdi içinden. Sonra da cevap verdi:

– Buyur amca, bir isteğin mi vardı?

– Bak evlâdım. Anasız babasız kaldığını ve içinin kederle dolu olduğunu bilirim. Lâkin endişe etmene gerek yoktur. Yüce Allah bütün kimsesizlerin sahibidir. Sakın korkuya kapılma. Mevlâm kendisine samimî bir kalple yalvaran herkesi himaye

eder. Elbet seni de himaye edecektir. Şimdi sözlerimi dikkatle dinle. Var git evlâdımız Peçevî'ye selâm söyle. Seni evlâdımız Tiryaki Hasan Paşaya emanet etsin. Hasan Paşa bundan gayrı senin hem anandır, hem de baban. Allah yâr ve yardımcın olsun, dedi.

Yaşlı adam sözlerini bitirdikten sonra kapıya doğru yavaş yavaş yürüdü. Tam bu esnada şaşkınlığını üzerinden atan Doğan:

– Beni bağışlayın amca, fakat siz kimsiniz, diyebildi.

– Bana Molla Güranî derler evlâdım, dedi ve evden çıktı gitti.

Doğan, gördüklerinin etkisiyle bir anda gözlerini açtı ve yatağından heyecanla doğruldu. Gözü yaşlı adamı aradı bir süre. Sonra da kendi kendine mırıldandı:

– Allah Allah! Galiba rüya gördüm. Hayırdır inşallah. Hiç böyle bir rüya görmemiştim daha önce. Tâbiri ne ola ki?

Doğan, rüyayı ve tabirinin ne olabileceğini düşünürken, sabah ezanı okunmaya başlamıştı:

– Allahuekber! Allahuekber!..

– Neyse, abdestimi alıp camiye gideyim. Sonra

da bir ara, rahmetli babamın yakın dostu Hacı Salih amcaya rüyamı anlatırım. Belki bu rüyanın ne anlama geldiğini o tabir edebilir.

Doğan abdestini aldı ve caminin yolunu tuttu. Rüyanın etkisi hâlâ üzerindeydi. Nur yüzlü yaşlı adam gözünün önünden bir türlü gitmiyordu. Hele hele yaşlı adamın:

“Yüce Allah bütün kimsesizlerin sahibidir. Sakın korkuya kapılma. Rabbimiz kendisine samimî kalple yalvaran herkesi himaye eder. Elbet seni de himaye edecektir.” sözleri kulaklarında çınlıyordu.

– Selâmün aleyküm Doğan oğlum. Bu ne dalgınlık?

Doğan, dalgınlıktan camiye geldiğini bile fark edememişti:

– Ve aleyküm selâm Salih amca. Kusura bakmayın, dalmışım. Verin öpeyim elinizi.

Doğan, Hacı Salih Efendinin yanındaki yabancının da elini büyük bir hürmetle öptü.

– Berhudar ol evlâdım, Allah razı olsun. Ben de ne zamandır seninle konuşmak istiyordum. Hele namazımızı bir eda edelim, sonra genişçe görüşelim hâlleşelim seninle, olmaz mı?

– Peki Salih amca.

Namaz boyunca gördüğü rüya ve rüyasındaki yaşlı adam Doğan'ı meşgul etti durdu. Namaz bitmiş, dualar edilmişti. Namazdan sonra caminin avlusunda bir araya gelenler; tokalaşıyor, birbirilerine hâl hatır soruyordu.

– Allah kabul etsin evlâdım.

– Allah razı olsun Salih amca, cümlemizinkini kabul etsin efendim, diye edeple karşılık verdi Doğan.

– Eee söyle bakalım, nasılsın, sıhhat ve afiyettesindir inşallah?

– Allah'a çok şükür iyiyim. Sadece anne ve babamı çok özlüyorum. Ama elden bir şey gelmiyor. Allah'ın takdiri böyleymiş. İnşaallah Rabbim onları cennetine koymuştur. Bunu düşününce biraz rahatlıyorum.

Sözün burasında Doğan'ın gözlerinden birkaç damla gözyaşı dökülüverdi. Hacı Salih Efendi ve yanındaki misafiri de bu tablo karşısında çok duygulanmışlardı:

– Allah sabırlar versin yavrum. Ne mutlu anene babana ki senin gibi inancı sağlam bir evlât bıraktılar geride. Onlar dinine yüreктen bağlı,

tertemiz insanlardı. İnşaallah kabirleri cennet bahçelerinden bir bahçe olmuştur. Hadi ağlamayı bırak artık. Bak böyle ağlarsan, beni de üzeceksin.

Doğan gözyaşlarını silerken:

– Peki, diyebildi zorlukla.

Hacı Salih Efendi yanındaki misafiriyle de tokalaştıktan sonra:

– Yahu biz niye böyle ayakta söyleşir dururuz? Hadi bakalım, doğru bizim fakirhaneye. Hem sohbet eder, hem de birlikte kahvaltımızı yaparız.

Doğan:

– Allah razı olsun Salih amca. Misafiriniz var, ben size sıkıntı vermeyeyim, diyerek gitmek istemediyse de Hacı Salih Efendi hem yetim hem de öksüz kalmış bu çocuğu bırakmak niyetinde değildi:

– O nasıl söz evlâdım. Baban benim çok yakın dostumdu. Onun vefatı benim de yüreğimi dağladı. Ayrıca sen de benim evlâdım sayılırsın. Hadi hadi, ısrar etme de gel bakalım. Hem seni çok değerli bir dostumla tanıştırmak istiyorum.

– Peki Salih amca. Sen nasıl istersen...

Kahvaltı ve hâl hatır sormalardan sonra, Doğan'ın aklına rüyasının tabirini Hacı Salih Efendiye sormak geldi.

– Şeyy!.. Salih amca... Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum, lâkin benim bir derdim var. Kendi başıma içinden çıkamadım. Gerçi dükkânınıza gelip anlatmayı düşünüyordum, ama kismet şimdi anlatmakmış.

– Hayırdır inşaallah oğul!

– Bu gece sabah namazından az önce ilginç bir rüya gördüm.

– Allah hayretsin. Hele anlat bakalım.

– Dün gece yatsı namazından sonra, anam ve babam aklıma düştüydü. Onların hasretiyle azıcık üzgün yatmıştım. Sabah namazından biraz önce, nur yüzlü bir ihtiyar rüyama girdi ve bana şöyle dedi: “Sevgili yavrum! Anasız babasız kaldığını ve içinin kederle dolu olduğunu bilirim. Lâkin endişe etmene gerek yoktur. Allah bütün kimsesizlerin sahibidir. Sakın korkuya kapılma. Allah kendisine samimî bir kalple yalvaran herkesi himaye eder. Elbet seni de himaye edecektir. Şimdi sözlerimi dikkatle dinle. Var git evlâdımız Peçevî’ye selâm söyle. Seni evlâdımız Tiryaki Hasan Paşaya emanet etsin. Tiryaki Hasan Paşa bundan gayrı senin hem anandır, hem de baban. Allah yâr ve yardımcın olsun.”

Ben o nur yüzlü ihtiyara: “Sen de kimsin amca?” deyince:

“Bana Molla Gürânî derler evlâdım.” dedi ve birden kayboldu. Sonra da uyandım. Hâlâ Rüyanın etkisinden kurtulamadım.

Doğan rüyayı anlatınca, Hacı Salih Efendi ve İbrahim Peçevî göz göze geldiler. İkisinin de gözleri yaşardı. Doğan, onların bu hâline bir anlam verememiş, fakat sebebini sormaya da cesaret edememişti. Hacı Salih Efendi kısa süren bir sessizlikten sonra kendini toparladı ve ağır ağır konuşmaya başladı:

– Evvelâ hayırlı bir rüya görmüşsün, onu baştan diyeyim oğul. Zaten sahabilerden Ebu Said Hazretlerinin (Radıyallahu anh.), Efendimiz Aleyhissalâtü Vesselâmdan rivayet ettiği bir hadis-i şerife göre: “En doğru rüya, seher vakitlerinde görülen rüyadır.” Peki, Molla Gürânî kimdir, sen bilir misin?

Hacı Salih Efendi kendi sorusuna yine kendisi cevap verdi:

– Molla Gürânî, şanlı Osmanlı Devleti’nin en büyük padişahlarından, İstanbul fatihi Mehmet Han Hazretlerini yetiştiren değerli bir âlimdir. Öyle bir âlim ki dünyanın karşısında titredığı Sultan Mehmet Han Hazretlerine, doğrudan ismiyle “Mehmet” diye hitap ederdi de, “Buyurun hocam.” diye karşılık görürdü. Molla Gürânî’yi rüyada görmek, Allah’ın bir lütfudur. Bunun için ne kadar şükretsen azdır.

– Peki rüyamın tabiri hakkında ne dersiniz?

– Şu büyük lütfa bak ki Yüce Allah, Molla Gürânî gibi mübarek bir zatın eliyle, bir başka velî kulu Tiryaki Hasan Paşayı sana tanıtmış. Tiryaki Hasan Paşa, Osmanlının yetiştirdiği çok değerli komutanlardandır. Neredeyse bütün ömrü harp meydanlarında geçmiştir. Milleti rahata ermeden, kendisine rahatı çok gören bir hizmet sevdalısıdır. Kahramanlığıyla, Allah’a ve Resulullah’a olan bağlılığıyla, keskin zekâsıyla, “düşmanların bile takdir ettiği” bir yiğit oğlu yiğittir. Yüce Allah, onun gibi aslanları başımızdan eksik etmesin.

– Molla Gürânî Hazretleri, “Peçevî” isimli bir zattan da bahsettiydi. O kim ola ki ?

Bu sözlerden sonra İbrahim Peçevî, gözyaşlarına engel olamadı. Misafirin durup dururken ağlamaya başlaması Doğan’ı şaşırtmıştı.

– Oğul, sen öyle mübarek birisin ki Yüce Allah sana ikramda bulunup Peçevî’yi buralara kadar getirdi, dedi İbrahim Peçevî Efendi.

– Yoksa, yoksa Peçevî siz misiniz?

Peçevî, duygu yüklü bir eda ile “evet” manasına başını salladı.

Olanları yavaş yavaş kavramaya başlayan Doğan'ın gözleri fal taşı gibi açıldı. Heyecanla:

– Aman Allah'ım, Sen ne büyüksün, diyebildi sadece.

Uzun bir sessizlikten sonra söze başlayan yine Doğan oldu. Utana sıkıla İbrahim Peçevî Efendiye dönerek:

– Eğer sizce uygunsa, beni de beraberinizde götürür müsünüz efendim?

İbrahim Peçevî, bakışlarını Hacı Salih Efendiye çevirdi. Bunun üzerine Hacı Salih Efendi sıkıntılı bir şekilde:

– Bak oğul, dinimizde rüyalara göre hareket edilmez, bundan dolayı...

Hacı Salih Efendi daha sözünü bitiremeden Doğan araya girdi:

– “Seher vakti görülen rüyalar sâdık rüyalardır. Molla Gürânî de büyük bir zattır.” diyen siz değil misiniz? Böyle bir rüyadan şer sonuç çıkar mı Salih amca? Ne olur, bana müsaade edin gideyim. Anam yok babam yok, bu diyarlarda. Bakarsınız ben de bir akıncı olur, devletime hizmet ederim, deyip ağlamaya başladı.

– Ne olur Salih amca, kırma beni!

Hem Hacı Salih Efendinin, hem de İbrahim Peçevî Efendinin yürekleri cız etmişti. Çocuğun bu samimî ve içten yalvarmalarına dayanamadılar:

– Peki, dediğin gibi olsun, diyerek kabul etmek zorunda kaldılar.

Doğan bu sözü duyunca, bir yandan akan gözyaşlarını silmeye çalışıyor, diğer yandan da:

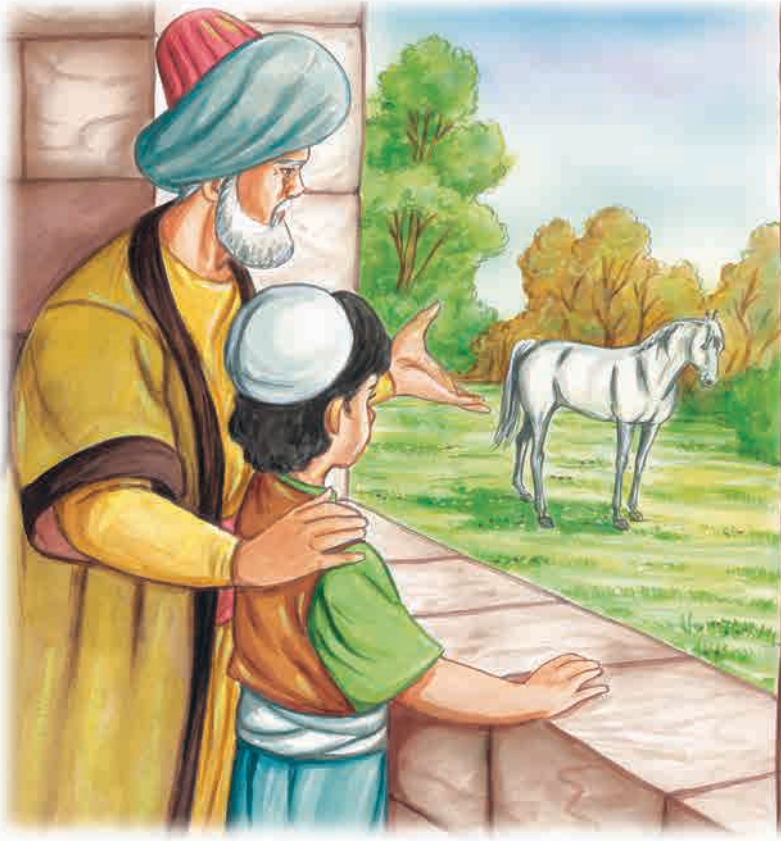
– Allah sizden razı olsun! Allah razı olsun, diyerek sevinç çılgınlıkları atıyordu.

Sabah namazından sonra yola çıkmayı düşünen Peçevî'nin seyahati, bu sırlı gelişme üzerine öğleye doğru kaymıştı. Doğan mahalleliden helâllik aldıktan sonra doğruca Hacı Salih Efendinin yanına geldi.

– Neyle yolculuk edeceksin evlât, atın var mı?

– Yok ama, önemli değil. Ben yürürüm. Allah yolunda ayağıma birazcık toz bulaşmış çok mu?

– Peki sana bir muştum var desem... Bak bakalım şuraya, ne görüyorsun?

Doğan o yana dönünce, Hacı Salih Efendinin dillere destan atı Rüzgâr'ı gördü. Önce anlayamadı. Fakat Hacı Salih Efendinin tebessüm ederek:

– O artık senindir oğul. Ben cenge çıkamayacak kadar yaşlandım. Fakat öyle görürüm ki sen kabına sığmazsın. Peygamber Efendimiz (Sallallahu aleyhi

vesellem.) buyurmuş ki: “Bir şeye (iyiliğe ya da kötülüğe) vesile olan, onu yapan gibidir.” İnşallah, sen bu atla hayırlı işler yaptığın sürece, bana da sevap kazandırmış olacaksın.

– Be, ben bunu nasıl kabul ederim Salih Amca. Rüzgâr çok değerli bir at, diye kekeledi Doğan.

– Al oğul, al. Yoksa sevap kazanmamı istemiyor musun?

Doğan, sevinç içerisinde Hacı Salih Efendiye öyle bir sarıldı ki Hacı Salih Efendi neredeyse yıkılacaktı. O da Doğan’a sımsıkı sarıldı ve başına bir öpücük kondurdu.

– Hakkınızı helâl edin, her şey için teşekkür ederim Salih Amca.

– Helâl olsun evlâdım. Hadi hadi, yolcu yolunda gerek. Zaten İbrahim Peçevî de bir hayli gecikti. Allah yolunuzu ve bahtınızı açık etsin.

Büyük Osmanlı tarihçisi İbrahim Peçevî ile Doğan, orada bulunan herkesle tek tek vedalaştı. Odukça uzun sürecektir Belgrat seyahatine başladıklarında, vakit öğleye yaklaşıyordu.

EYLÜL RÜZGÂRI

Yıl 1600. Osmanlı Ordusu, Sadrazam İbrahim Paşa komutasında Belgrat'tan hareket etmişti. Hedef, eskiden Osmanlıların elinde olup, sonradan Avusturyalıların ele geçirdiği Estergon ve Kaniye gibi çok önemli kaleleri almaktı. Mevsim kışa yaklaştığı için, ordu oldukça hızlı hareket ediyordu.

Gece olmuş, ordu uzun bir yürüyüşün ardından istirahatata çekilmişti. İki asker fısıltı hâlinde aralarında konuşuyorlardı:

– Şu Balkanların rüzgârı da amma sert eser ha! İnsanın kemiklerine işliyor birader.

– Doğru dersin. Lâkin Allah yolunda sefere katılmanın sevabı da çoktur.

– Orası öyle tabi de...

– Hem baksana, Sadrazam İbrahim Paşamız da askerinin başındadır. O da çeker aynı sıkıntıları.

– Haklısın!

– Allah onun gibileri başımızdan eksik etmesin.

– Âmin.

– Haydi dinlenelim gayrı. Cenk günü iyice yaklaştı. Allah rahatlık versin.

– Sana da Allah rahatlık versin.

Askerler derin bir uykuya daldılar. Az sonra nöbetçiler dışında bütün ordu istirahata çekilmişti. Eylül rüzgârlarının çadırlar arasından ısıklık çalarak esmesi, şiddetli bir kışın yaklaştığının habercisiydi.

Vakit ilerlemiş, fakat Sadrazam İbrahim Paşanın

çadırındaki hareketlilik bitmemiştir.

– Beylerim, komutanlarım. Bilirsiniz ki Avusturyalılar Osmanlıya karşı hadlerini aşmıştır. Avusturya İmparatoru’nun abisi olan Alman İmparatoru ve Eflak beyi Mihail de bu güruha destek olurlar. Gayrı bu küstahlara haddini bildirmek gerektir.

İbrahim Paşanın komutanları ve beyleri:

– Uygun Paşam. Kendi halkına dahi zulmeden, sorumsuzca cinayetler işleyen Mihail’e de Avusturyalılar’a da hadlerinin bildirilmesi zaruret olmuştur, diyerek İbrahim Paşayı tasdik ettiler.

– Madem siz de uygun görürsünüz, öyleyse “Bismillah” diyerek başlayalım. Tez, gün görmüş değerli komutanlarımızdan Tiryaki Hasan Paşaya da haber yollansın. Onun tecrübeleri ve kanaatleri yanımızda pek kıymetlidir. Askerleriyle orduya yetişsin.

– Başüstüne Paşam!

Yaşı yetmiş bulmasına rağmen hâlâ bir delikanlı gibi enerji dolu olan Tiryaki Hasan Paşa, emri alır almaz yola çıktı. Hayatının büyük bir kısmı Balkan ve Avrupa topraklarındaki fetihlerde geçmişti. Bunun

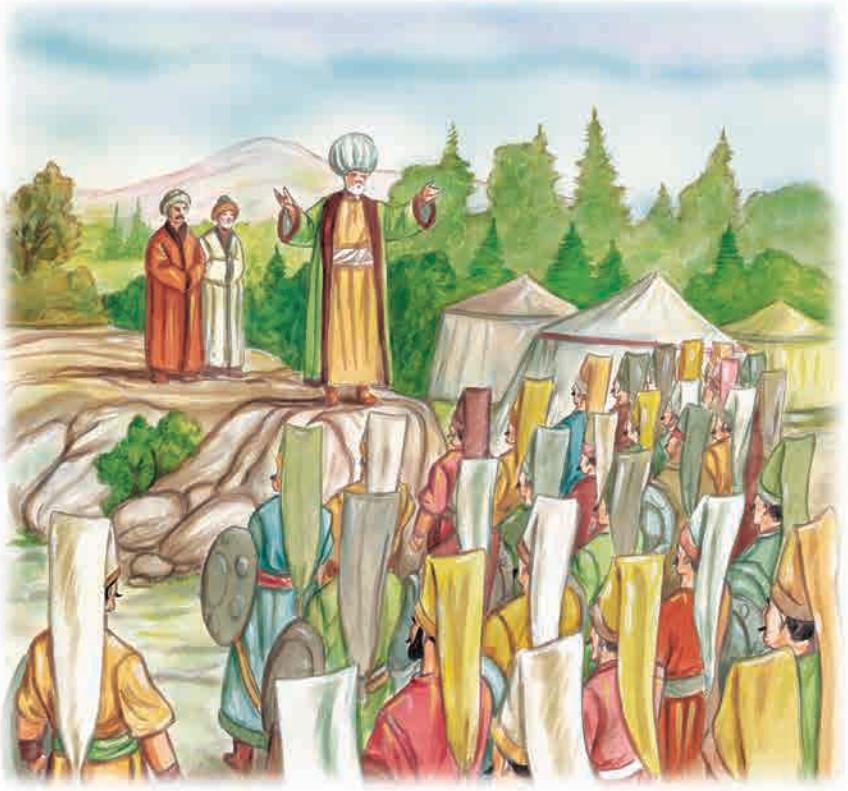
için, sadrazam onun tecrübelerine ve düşüncelerine büyük değeri veriyordu. Tiryaki Hasan Paşa, askerleri tarafından da çok seviliyordu. Mütevazı karakteri ve onlara gösterdiği baba şefkati âdetâ askerin gönünü fethetmişti.

Tiryaki Hasan Paşa, sefer esnasında değerli adamlarından Karapence'ye dönerek:

– Yolumuz üzerindeyken şu Bolendvar Kalesi'ni de fethedelim derim. Duyarım ki bir eşkıya güruhu burayı mekân tutmuştur. Halkı bu zalimlerin elinden kurtarmak gerek.

– Emredersiniz Paşam!

Bir gün boyunca süren çarpışmalardan sonra kaledekiler işin sonunun iyi olmayacağını hissettiler ve teslim olmaya karar verdiler. Böylece kale Osmanlı hâkimiyetine girmiş oldu. İçine muhafızlar konduktan sonra, ordu Kaniye yakınlarındaki Osiyek'de sadrazamın ordusuyla buluşmak üzere yola koyuldu.

BOBOFÇA'NIN FETHİ

Soğuk mevsimlerde savaşmak çok zor olduğu için, genellikle ne Osmanlı Ordusu, ne de bir başka devletin ordusu kışın pek savaşmazdı. Bu sebeple İbrahim Paşa kış gelmeden hemen harekete geçmek niyetindeydi. Tiryaki Hasan Paşa ve ordusunun Osiek'e ulaşmaları üzerine, savaş plânını son kez istişare etmek için harp divanını topladı :

– Beylerim, paşalarım! Bilirsiniz kış yaklaşmaktadır. Elimizi çabuk tutmak ve emniyetimiz için pek mühim olan kaleleri fethetmek artık zaruret olmuştur. Evvelâ Estergon Kalesi’nin fethi düşünülmüştü. Lâkin birkaç gündür birebir istişare ettiğim gün görmüş paşalarımız, beylerimiz, Kanije’nin zaptının aciliyeti olduğunu söylerler. Bu noktada bana da Resûlü Ekrem Efendimizin Uhud Savaşı’nda yaptığı gibi, kendi düşüncemden ziyade, çoğunluğun fikrine uymak düşer. İstişareye hürmeten, Estergon’un fethini erteledim. Malûmunuz Kanije aynı zamanda benim doğduğum yerdir. İnşallah Yüce Rabbimiz bu kararı hayırlı kılar.

Komutan ve beyler hep bir ağızdan “Âmin!” diyerek, bu duaya iştirak ettiler.

– Kanije’nin fethine karar verdiğimizize göre, plân üzerinde konuşabiliriz. Bu mevzuda beylerim paşalarım ne düşünürler acep, diyerek konuyu görüşmeye açtı İbrahim Paşa.

Söz alan Murat Paşa:

– Paşam, bana sorarsanız Kanije yolu üzerindeki Bobofça Kalesi’nin alınması zarurettir. Kanije’yi almadan önce sırtımızı sağlama almalıyız.

Söz alan diğer beyler ve komutanlar da Murat

Paşayla hemfikir olduklarını belirttiler.

– Zikrettiğiniz sebepler ve tedbirler yerindedir. Benim kanaatim de bu merkezdedir, dedikten sonra Murat Paşaya dönerek:

– Bobofça’nın fethine seni memur ettik Murat Paşa. Yüce Rabbim kazanı mübarek eylesin. İnşallah fetih tamamlanınca bize yetişirsin. Kanije’nin fethinde de sana ve askerlerine büyük vazifeler düşecek.

– Emredersiniz Paşam!

Toplantı neticelenmiş ve komutanlar çadırlarına çekilmişlerdi. Sabahın erken saatlerinde Murat Paşa kendisine bağlı birlikleri alarak Bobofça üzerine yola çıktı. Bu esnada Sadrazam İbrahim Paşa da, Kanije’ye doğru hareket etti.

Murat Paşa çok iyi korunan Bobofça Kalesi’ne ulaştığında, düşman askerleri gerekli tertibatı çoktan almışlardı bile. Askere çadırlarını kurması ve dinlenmesi emri verildi. Kuşatma ertesi günü başlayacaktı.

Sabah ezanından sonra bütün askerler Murat Paşanın arkasında saf tutarak namazlarını kıldılar ve birbirleriyle helâlleştiler. Osmanlı askerleri şehitlik arzusu ve ümidiyle harbe çıkardı. Bunun için,

savaş başlamadan askerler birbirleriyle helâlleşirdi.

Murat Paşa işaretini verdi. Savaş bir anda olanca şiddetiyle başladı. Bobofça iyi korunan bir kale olmasına rağmen, ihtişamlı Osmanlı Ordusu karşısında ancak üç gün dayanabildi. Kale fethedildikten ve yeterli miktarda muhafız bırakıldıktan sonra, sadrazamın ordusuna biran önce yetişebilmek için ordu derhâl yola koyuldu.

KANIJE FETHEDİLİYOR

Murat Paşa kısa sürede sadrazamın ordusuna ulaştı. Bobofça'nın alınmasıyla, Osmanlı Ordusuna arkadan gelebilecek bir saldırının önü büyük ölçüde alınmış oluyordu. Artık sıra, stratejik açıdan çok mühim olan Kaniye Kalesi'nin fethine gelmişti.

Sadrazam İbrahim Paşa savaş plânını istişare etmek için, yine harp divanını toplamıştı :

– Beylerim paşalarım! Malûmunuz olduğu üzere, Yüce Allah bizlere Murat Paşanın eliyle Bobofça'nın fethini nasip etti. Bu muzafferiyetten dolayı Rabbimize sonsuz şükürler olsun.

Bu sözlerden sonra Bobofça fatihi Murat Paşaya dönerek:

– Gayret ve kahramanlıklarından dolayı, Murat Paşamızdan ve askerlerinden Allah ebediyyen razı olsun.

Sadrazamın bu iltifatı, Murat Paşayı epey utandırmıştı:

– Estağfurullah Paşam, bizler sadece vazifemizi yaptık. Allah devletimize ve milletimize zeval vermesin, dedi. İbrahim Paşa sözlerine devam ederek:

– Kaniye iyi korunan bir kaledir. Belli ki kuşatma pek çetin geçecektir. Bundan dolayı Budin Muhâfızı Rumeli Beylerbeyi Lala Mehmet Paşayı da Kaniye kuşatmasına çağırdım. İnşallah o da ordusuyla beraber yarın bize katılacak. Fetih plânı hakkında beylerim, paşalarım ne düşünürler acep, diyerek konuyu tartışmaya açtı.

Tiryaki Hasan Paşa:

– Paşam, Kaniye yolu üzerindeki Bobofça Kalesi'nin alınması isabet olmuştur. Lâkin Kaniye'nin fethi buyurduğunuz gibi Bobofça kadar kolay olmayacaktır. Çünkü Kaniye Kalesi Drava Nehri ile Balaton Gölü arasındadır ve etrafı suyla çevrilidir. Bu su, kaleye yavaşmamızı engelleyebilir. Tecrübe ettik, attığımız oklar ancak kale duvarlarına kadar varır. Demem o ki bunun için bir tedbir düşünmek icap eder.

– Tedbir nedir paşalar, dedi İbrahim Paşa.

Herkes bu konudaki fikrini söyledi. İbrahim Paşa bütün söylenenleri dikkatle dinledi. Bir süre düşündükten sonra:

– Paşalarım, beylerim! Görürüm ki hepinizin birbirinden kıymetli fikirleri vardır. Netice olarak derim ki Kaniye etrafındaki suyu aşmak için, ağaç tomruklarından bir iki adamı rahatça taşıyabilecek dirençte kalın çitler örülsün! Sonra da bu çitler birleştirilsin. Üzerine yığılacak odunlarla da askerimiz için siper yapılsın ve kaleye bu şekilde yaklaşılsın. Siz bu tedbire ne dersiniz paşalar?

Çadırdaki herkes, ifade edilen tedbirlerin uygun olduğu noktasında hemfikirdi.

– Peki öyleyse. Allah gazamızı mübarek etsin. Bu gece bol bol dua ediniz, dedi İbrahim Paşa.

Bu sözlerden sonra Tiryaki Hasan Paşaya dönerek:

– Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtu Vesselâm ve arkadaşları, toplantıdan kalkmadan önce Asr sûresini okurlarmış. Hele şu güzel sesinle bize Asr sûresini bir oku da, toplantımızı bitirelim Hasan Paşa.

– Başüstüne Paşam!

Tiryaki Hasan Paşanın, “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla. Yemin ederim zamana: İnsanlar hüsranda. Ancak şunlar müstesna: İman edip makbul ve güzel işler yapanlar, bir de birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler.” mealindeki Asr sûresini okumasından sonra herkes çadırlarına çekildi.

Askerler, gecenin ilerleyen saatlerinde namaz kılmak ve dua etmek için uyanmışlardı. Osmanlı Ordusunda savaştan önceki gece kalkılıp dua etmek bir gelenektir. Yine öyle oldu. Komutanıyla askeriyle herkes, yarınki savaş için Yüce Allah’ın kendilerini mahcup etmemesini, kendilerine yardım etmesini diliyorlardı. Dua seslerinin birleşmesiyle ortaya

çıkan uğultu, arı kovanından çıkan sesleri andırıyordu. Ordu, gerçek gücünü sanki bu duadan alıyordu.

İbrahim Paşanın çadırındaki ışık da sabaha kadar sönmemişti. Büyük bir saygı içinde Fetih sûresini okuyan İbrahim Paşa, gece boyunca namaz kıldı. Namazı bittikten sonra gözyaşları içinde:

“Allah’ım, bu garip, âciz İbrahim kulun kapına geldi. Ne olur boş çevirme Rabbim. Yarın Senin yüce adını yüceltmek için yapacağımız gazayı rızana uygun eyle. Ya Rabbi, buraya ne mal ne altın ne de toprak için geldik. Gayemiz, hak ve hakikatten nasipsiz bu zavallı insanlara, Senin yüce adını duyurmak, İslâm’ın güzelliklerini anlatabilmektir. Eğer bu niyetimizde samimî isek, bizi muvaffak eyle ya Rabbi. Ordumuzu bozguna uğratma, bu İbrahim kuluna da şehitlik nasip eyle. Âmin, diyerek dua etti.

Artık savaş için maddî, manevî bütün hazırlıklar tamamıldı. Sabah ezanı okundu ve bütün askerler İbrahim Paşanın arkasında saf tutarak sabah namazlarını kıldılar. Dualar edildikten sonra herkes birbiriyle helâlleşti.

İbrahim Paşa askerlere hitaben:

– Askerlerim, evlâtlarım! Bilirsiniz ki bizler buralara kuru bir heves için gelmedik. Gayemiz Allah'ın rızasını kazanmak, Efendimiz Hazreti Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm vasıtasıyla gönderilen yüce İslâm dininin güzelliklerini, duymayanlara da duyurabilmektir. Bu, Rabbimizin omzumuza yüklediği büyük bir vazifedir. Kim ki bunun dışında bir niyet tutarsa, bilsin ki Allah

bundan razı değildir. Sakın ola ki savaşta kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve din adamlarına kılıç çekmeyiniz. Ekinlere, meyve ağaçlarına ve hayvanlara zarar vermeyiniz. Savaştığınız düşmanınız aman dileyip teslim olursa, onu bağışlayınız. Kim ki bu söylediklerim dışında hareket ederse, ya burada ya da ötede cezasını çekecektir.

Evlâtlarım, canlarım! Unutmayınız ki eğer bu savaşta ölürseniz, inşaallah şehit olarak Yüce Rab-bimizin, sizin için hazırladığı cennetlere ulaşacaksınız. Allah cümlemize böyle güzel ölümler nasip etsin.

Askerler tüyleri diken diken eden bir coşkunlukla hep bir ağızdan “Âmin!” diyerek mukabele ettiler.

– Görürüm ki her biriniz cenge çıkmak için sabırsızlanırsınız. Öyleyse tez mehterler vurulsun. Allah kazanızı mübârek ve makbul eylesin. Haydi öyleyse, yâ Allah, diyerek savaş emrini verdi.

Mehter bölüğünün çaldığı kahramanlık marşları Osmanlı askerlerini coştururken, Kanije'deki düşman askerinin yüreklerine de korku salıyordu:

– Tanrı aşkına bu da nedir sayın Lordum, diye soran subayına kale komutanı:

– Ne olacak, Osmanlıların savaş müziği. Adamlar sanki düğüne geliyorlar. Ne sinir bozucu bir müzik değil mi? İnsanda moral diye bir şey bırakmıyor, dedi. Hemen ardından da emirler yağdırmaya başladı:

– Çabuk herkes savaş düzenine girsin! Topları ateşlemeye hazır olun! Sallanmayın, acele edin, hadi hadi çabuk olun çabuk!

Kuşatma başlamıştı. Fakat kalenin etrafında göl ve nehir olması fethi zorlaştırıyordu. Bununla beraber, Osmanlı askerleri önceden hazırladıkları odundan yapılmış siperli sallarıyla kaleye iyice yanaştılar. Bütün tedbirlere rağmen Avusturyalıların toplarından çıkan gülleler, sallardan bir çoğunu batırmış, yüzlerce Osmanlı askerinin şehit olmasına sebep olmuştu. Osmanlı Ordusu her şeye rağmen hız kesmiyordu. Aradan tam on üç gün geçmiş, fakat kale hâlâ alınamamıştı.

Sonunda beylerden biri Sadrazam İbrahim Paşaya gelerek:

– Paşam kale çok iyi korunmaktadır. Askerlerimizden şehit olan pek çoktur. On üç gündür çarpışırsınız, lâkin bir ilerleme kaydedilemez. Malûm kış da yaklaşır. Demem o ki...

İbrahim Paşa, geri çekilmeyi ima eden komutanın sözlerini sert bir ifadeyle kesti:

– Paşa paşa, bilmez misin ki bizim vazifemiz, Allah uğrunda samimî bir niyetle çarpışmaktır. Muvaffak etmek ya da etmemek Allah’a aittir. Elbet muvaffakiyet bizi de sevindirir. Lâkin O bizi muvaffak etmezse bu takdire de boyun eğriz. Acını anlamaktayım. Her şehit olan yiğitle beraber âdeta ben de ölürüm. Lâkin sabretmek gerektir. Cenab-ı Mevlâ’ya itimadım tamdır. İnşaallah netice hayırlı olacaktır. Sana da bana da düşen, ümitsizliğe kapılmadan bu uğurda çarpışmaktır. Tez git askerinin başına ve onları şevklendir, onlara cesaret ver. Bir daha da böyle ümit kırıcı sözlerle karşıma çıkma, dedi.

– Affediniz Paşam!

Bu arada Kaniye Kalesi’nde de telâşlı bir koşturmaca yaşanıyordu. Alman asker, kale komutanına:

– Efendim, elimizde yüz yetmiş kadar Osmanlı esiri var, bunları ne yapmamızı emredersiniz?

– Bu adamların esir hâllerinde bile çok tehlikeli olduklarını sakın aklınızdan çıkartmayın. Her biri milleti için rahatlıkla ölümü bile göze alabilir.

Mutlaka güvenli bir yere hapsedin. Kadınları ve çocukları da yanlarında olsun. Onlar zarar görmesin diye yanlış bir şey yapmaya kalkışmazlar böylece.

– Başüstüne efendim!

Asker, Osmanlı esirlerini topladı ve barut mahzeninin yanındaki odaya hapsetti ve:

– Savaşta sonra sizinle tekrar görüşeceğiz. Önce şu ordunuzun canına okuyalım, sonra elbet size de sıra gelecek, deyip kahkahalar atarak kapıyı kilitledi.

Esir Osmanlılar hemen Saruca Beyin etrafında toplandılar. Saruca Bey:

– Bir şeyler yapmak gerek. Adamların barut mahzeninde yedi cedlerine yetecek kadar barut var. Yiyecekleri de en az bir yıl dayanır. Bizimkilere yazık olacak. Suyla çevrili bu kaleyi almak pek müşküldür. Vazife bize düşmektedir ağalar.

Rumeli sipahilerinden Hacı Murat:

– Doğru dersin, doğru dersin lâkin ne yapabiliriz ki beyim?

Saruca Bey dalgın ve biraz da endişeli bir ifadeyle:

– Yapacak bir şeyler var, fakat çok tehlikeli. Allah korusun, kadınlarımız, çocuklarımız zarar görür diye endişe ederim.

Bu sözleri duyan kadınlar hemen söze karıştılar:

– Beyim, görürüz ki bizim için endişe edersin. Lâkin Osmanlı bu savaşta başarılı olamazsa ne olur dersin? Bu kefereler bizi sağ bırakır mı? Namusumuz temiz kalır mı? Cevabını siz bizden daha iyi bilirsiniz. Eğer bize bir şey olacaksa dahi, değil mi ki Allah uğrunadır, o zaman şehitliktir bizi bekleyen. Namusumuz kirlenip şerefsizce yaşamaktansa, şehit olup ahirete tertemiz geçmek en büyük kazançtır. Sen bizden yana kaygısız ol, içini ferah tut beyim, diye fikir beyan ettiler.

Herkes bu sözler karşısında duygulanmıştı. Çocuklar da annelerinden geri kalmadılar. On-on bir yaşlarındaki Hüseyin:

– Beyim, analarımız, babalarımız bizi şehit olmanın faziletini anlatarak büyüttü. Biliriz ki şehit olan sorgusuz sualsiz cennete girecektir. Cennet bu hapisten daha mı kötüdür ki biz cenneti istemeyelim!

Hüseyin’in yaşıtı olan Hakan:

– Ne diye bizim için endişe edersiniz? Siz varın tedbirinizi alın. Bizleri de merak etmeyin. Allah ne takdir ettiyse o olur, deyince, kimse artık gözyaşlarını tutamaz olmuştu.

Saruca bey gözyaşlarını silerek:

– Allah’ım, şu samimî cemaatin bütün gayesi Senin rızan için bir şeyler yapmaktır. Ne olur bizleri mahcup etme, dediler.

Oradakiler, hep bir ağızdan bu samimî duaya “Âmin” dediler.

– Plânımız basit, lâkin çok tehlikelidir. Hepimizin hayatının burada bitmek ihtimali de bulunmaktadır. Şu demir parmaklıklı ufak pencerecik yan taraftaki barut mahzenine açılır. Mahzendeki barutu ateşleyebilirsek, bütün cephanelerini tüketebiliriz. Ancak bu parmaklıkları nasıl aşacağımızı düşünür dururum ne zamandır.

– Bu parmaklıklardan normal birinin geçmesi pek müşkül, dedi Hacı Murat.

– Haklısın. Haklısın, fakat ne yapsak bilmem ki?

Herkes konuşulanlara dikkat kesilmişti. Hacı Murat'ın hanımı Nurcihan Hatun da dikkatle dinleyenler arasındaydı. Demir parmaklıkları süzdükten sonra hemen öne atıldı:

– Belli ki yetişkin birinin bu parmaklığı geçmesine imkân yoktur. Oysa bir çocuk rahatlıkla bu

parmaklıktan geçebilir.

– Aman bacım, minik bir yavruyu nasıl ateşin içine göndeririz, diye karşılık verdi Saruca Bey.

– Beyim beyim, biz bir kişiyi ateşten sakınırız, lâkin bir aydır yüzlerce binlerce yığdımız kaleyi fethetmek için canından olur. Hem onlar kaybettikten sonra bizi de sağ bırakırlar mı ki?

– Sen de haklısın amma, hangi ana bu acıya dayanabilir bacım? Ben böyle bir şeyi hiç kimseden talep edemem.

– Sen talep etme beyim, biz zaten gönüllüyük. İmkân olsa, ben o parmaklığı seve seve geçerdim. Ancak bu mümkün değil. Eğer beyim kabul ederse, yavrum, kınalı kuzum Hasan’ım Allah’ın izniyle bu işi yapar. Ne yapayım, yeter ki Allah devletimize zeval vermesin. Bu işin ne kadar tehlikeli olduğunu biliyorum. Lâkin vatanımız, milletimiz için bunu göze almaya mecburuz. Allah korusun evlâdına bir şey olursa, ben yüreğime taş basarım.

Herkes donmuş kalmıştı. Hasan daha altı yaşında dünya tatlısı bir yavruydu. Hacı Murat da hiç beklenmedik bu gelişme karşısında afallamıştı. Odayı âdeta bir ölüm sessizliği kaplamıştı. Kimse konuşamıyordu. Sadece Nurcihan

Hatun'un hıçkırıkları dolduruyordu odayı.

Hasan yavaşça yerinden kalktı ve babasının yanına gitti. Minicik elleriyle babasının elini tuttu:

– Ne olur “evet” de baba! Hem bak, ben hiç korkmuyorum.

Hacı Murat, dolu gözlerle yere çömeldi, uzun uzun yavrusunun yüzüne baktı. Sonra da bağrına bastı, sarıldı, öptü, yine sarıldı... Odadaki herkes dokunsalar ağlayacak hâldeydi.

– Baba, eğer ölürsem cennete Peygamber Efendimizin yanına gidebilir miyim?

Hasan'ın bu sözü, kendini ağlamamak için güçlükle zapteden topluluğun bir anda göz pınarlarının boşalmasına sebep oldu. Odadaki herkes istisnasız gözyaşı döküyordu. Hacı Murat kendisini zorlukla toplayabildi:

– Gidersin yavrum, gidersin inşaallah.

Bir şeyler daha söylemek istedi, fakat kelimeler Hacı Murat'ın gırtlığında âdeta düğümlendi kaldı.

Nurcihan Hatun yiğit bir kadındı. Gözyaşlarını silerek:

– Hadi Hasan'ım, kınalı yiğidim. Kaybedecek

zaman yok. Şimdi Saruca Beyin söylediklerini dikkatlice dinle, emi yavrum!

– Tamam anacığım.

Nurcihan Hatun son bir defa daha oğluna sarıldı, kokladı, öptü...

Saruca Bey, âdeta yüreği parçalana parçalana Hasan’a yapması gerekenleri bir bir anlattı. Daha sonra Hasan, demir parmaklıklı küçük pencereye çıkartıldı. Biraz zorlanarak da olsa parmaklığın arasından geçen Hasan, birbirine bağlanarak ip hâline getirilen kuşaklarla barut mahzenine sarkıtıldı. Hasan bu tehlikeli görevi yapınca, bu kuşaklarla vakit kaybetmeden çekilecekti. Tekrar parmaklıklardan bu tarafa hızla geçip mahzende birlikte korunma yoluna gidilecekti. Oysa bu çok riskli ve dikkat isteyen bir işti. Saruca bey:

– İndin mi Hasan’ım?

– İndim Saruca amca, indim.

– Tamam. Kutuların içindeki barutu bulmaya çalış. Kum gibi koyu renk bir şey görürsen, işte o baruttur.

Birkaç dakika sonra:

– Tamam buldum.

– Şimdi o barutu fiçıların çevresine döke döke mahzenin en uzak köşesine kadar git. Bizim bulunduğumuz tarafa değil, barutların çevresine dök tamam mı?

Birkaç dakika sonra:

– Tamam, gittim Saruca amca. Hepsini de dök-tüm.

Bundan sonra sıra en zor işe gelmişti. Saruca Bey dili varmayarak:

– Bak yavrum. Şimdi sana verdiğim kibriti kuşağından çıkart. Barutu ateşledikten sonra oradan hızla uçaklaş. Hemen koşup kuşağa sarıl. İpi sıkıca tut. Biz seni çekip çıkaracağız tamam mı evlâdım?

– Tamam Saruca amca.

Hasan minicik elleriyle kibriti çıkarttı ve:

– Bismillahirrahmanirrahim. Hadi bakalım ateş-çik, Allah'ın izniyle git o barutları “booom!” yap, de-yip barutu ateşledi. Sonra da Saruca Beyin dediği gi-bi kuşağa sıkıca tutundu. Bitişikteki mahzende bir kule oluşturmuşlardı. En üstteki Hacı Murat, büyük bir gayretle oğlunu çekip kurtarmaya çalışıyordu.

Heyecan doruktaydı. Gözler yaşlı, dillerde dua ve niyaz... Herkes Yüce Mevlâ'dan hayırlısını istiyordu.

* * *

İçeride bunlar olurken, dışarıdaki savaş da iyice kızışmıştı. Kalenin sularla çevrili olması Osmanlı

askerlerinin işini hayli zorlaştırıyordu. Kayıp sayısı her geçen saat daha da artıyordu.

Büyük bir mücadele veriliyordu. Kış da iyice yaklaşmıştı. İbrahim Paşa, savaş hakkında sürekli olarak raporlar alıyordu. Her sıkıntılı anında olduğu gibi yine abdest aldı ve içten gelen bir “Allahu-ekber” sözüyle namaza durdu. Gönül huzuruyla Rabbine yönelip namazını tamamladı. Peygamber Efendimize salâtüselâm getirdikten sonra:

– Allah’ım, Senin rızan için buralara kadar gelen bu orduyu mahcup etme. Ya Rabbi, Senin rızandan başka gayemiz yoktur. Ne olur Allah’ım, bahtına düştük. Efendimiz Aleyhissalâtü Ves-selâmın yüzü suyu hürmetine ordumuzu muzaffer eyle. Âmin, diyerek duasını bitirdi.

Kısa bir süre sonra, kulakları sağır edecek patlamalar duyuldu ve yoğun bir duman bulutu kale-nin üzerini kapladı.

Çadırından dışarı çıkan Sadrazam İbrahim Paşa:

– Allah Allah! Bu da nesi? Cephanelik havaya uçmuş olmaya? İnşallah öyledir, dedi.

Kaniye’de gerçekten de cephanelik havaya

uçuştu. Kalenin içini ağır bir barut kokusu ve duman kaplamıştı. Minik Hasan'ın tutuşturduğu barut, kalenin barut mahzenini tamamen havaya uçurmuştu. Fakat, onu yukarı çekmeye çalışırken patlamanın etkisiyle esirlerin hapsedildiği odanın duvarı da çökmüştü. Minik Hasan dahil bütün Osmanlı esirleri şehit olmuştu. Kale komutanı durumu anlamış ve âdeta çıldırmıştı. Esirleri hapseden askere:

– Ben sana onları güvenli bir yere hapset demedim mi? Artık hiç barutumuz kalmadı! Ne yapacağız şimdi, söyle bana ne yapacağız ha, dedi. Sonra da önündeki askere öyle bir yumruk attı ki adam yumruğun etkisiyle kendinden geçti ve komutanın ayaklarının dibine yığılıverdi.

Patlama, kaledeki direncin kırılmasına sebep olmuştu. Osmanlı askerleri daha bir şevkle saldırmaya başladılar. Avusturya askerlerinin yeterli cephanesi kalmadığı için sadece tüfekle karşılık verebiliyorlardı. Kalenin düşmesi an meselesiydi ki İbrahim Paşanın çadırına heyecanla koşan bir yeniçeri:

– Paşam Paşam, kalabalık bir Alman ordusu ardımızdan saldırıya hazırlanmaktadır.

– Kaç kişiler, topları var mıdır?

– Takriben kırk bin kişiler. Tam sayamadım, lâkin yüz kadar da topları vardır.

Sadrazam İbrahim Paşa bu durum karşısında sarsılmakla beraber hâlini belli etmemeye çalıştı:

– Tez komutanlarımı buraya çağırın.

– Başüstüne Paşam!

– Paşalarım, beylerim! Durumumuz çok naziktir. Aldığımız haberlere göre kırk bin kişilik bir Alman ordusu üzerimize gelir. Ben derim ki: Kaleye epeyce zayıt verdirdik. Cephanelikleri de uçtu. Kaleyi gözetim altında tutup tımarlı sipahilerimizle derhâl Almanların üzerine yürüyelim.

Komutanlar:

– Tedbiriniz yerindedir Paşam, dediler.

Osmanlı Ordusu bu kez yönünü Alman ordusuna çevirdi. Kaniye'deki Avusturyalılar, yaklaşan Alman ordusunu görünce büyük bir umuda kapılmışlardı. Özellikle tımarlı sipahilerin kahramanlıkları neticesinde, Almanlar büyük kayıplar vererek geri çekilince, kaledekiler her şeyin bittiğini anladılar. Bu gelişmelerden sonra Kaniye,

kırkınıcđ günün sonunda teslim oldu. İbrahim Paşa, kaledekilerin yetmiş altı top dışındaki bütün eşyalarını götürmelerine müsaade etti.  ocuk beşikleri-ne ve tavuk k meslerine kadar her şeylerini alan kale halkına, taşımada kolaylık olsun diye birkaç tane de deve hediye edildi. Kaleden ayrılan Alman-lar bu davranışlar karşısında şaşkına dönmüşlerdi. Kendi aralarında:

– Bize hep Osmanlının barbar olduğu ve Hris-tiyanlara eziyet ettikleri anlatıldı. Hâlbuki şu hâle bak. Adamlar bize yardım bile ediyorlar. Kafam çok karıştı dostum. Eğer bizimkiler onları böyle kısıtırsaydı ne olacağını hayal edebiliyor musun?

– Olacaklar belli. Hatvan Kalesi’nde canlı canlı derilerini yüzdükleri dört bin beş yüz Osmanlı mu-hafızı gibi, bunların da derilerini y zerlerdi her-h lde, diyerek Osmanlı askerlerinin arasından güvenle geçip gittiler.

Sonunda Allah, Osmanlı Ordusuna fetih nasip etmişti. Komutanlar ve askerler fetihten sonra şükür namazı kıldılar. Haberin İstanbul’a ulaşması üzerine padişah    gün üç gece şenlik ilân etti. İbrahim Paşaya gönderdiği beratla, “hayatta kaldığı sürece kendisini sadrazam olarak görevde tutacağını” bildirdi.

İbrahim Paşa, Kaniye Kalesi'nin önemini ve konumunu da dikkate alarak, burayı Beylerbeylik merkezi yaptı. Peç, Zigetvar ve Osiek gibi sancakları Budin'den alarak Kaniye'ye bağladı. Kaniye Beylerbeyliğine de çok sevdiği ve güvendiği Budin Muhâfızı Tiryaki Hasan Paşayı getirdi. Burada dokuz bin civarında asker bıraktıktan sonra yeni sefer hazırlıkları için Belgrat'a geldi. Sefer ilân ettiği tarihten dört gün sonra da genç denebilecek bir yaşta vefat etti.

Padişah III. Murat, İbrahim Paşanın ölümünden sonra yerine Yemişçi Hasan Paşayı sadrazam olarak göreve getirdi. Sadrazam Yemişçi Hasan Paşa, İbrahim Paşanın emrini verdiği seferi gerçekleştirmek üzere Belgrat'a doğru hareket etti.

FIRTINALI GÜNLER

Avusturyalılar Kaniye Kalesi'nin kaybedilmesini bir türlü içlerine sindiremediler. İntikam almak için Osmanlılara iki koldan darbe indirmeye karar verdiler. Yirmi üç yaşında Avusturya ordusunun başına geçen, müstakbel imparator Arşidük Ferdinand

çok hırslı bir komutandı. Alman, İtalyan, İspanyol, Malta, Papalık ve hatta gönüllü Macar birliklerinden oluşan yüz bin kişilik büyük bir orduya komuta ediyordu. Ordunun elinde kırk yedi adet dev kuşatma topu bulunuyordu. Papa bu işe ne kadar önem verdiğini göstermek için, on bin kişilik bir kuvvetle bizzat yeğenini bu savaşa göndermişti. Buna karşılık, Kanije Beylerbeyi yetmiş yaşındaki Tiryaki Hasan Paşanın sadece dokuz bin muhafızı ve yüz topu bulunuyordu. Yani her on iki kişiye karşılık bir Osmanlı askeri savunacaktı kaleyi. Üstelik bu toplar Avusturyalılarınki gibi muazzam toplar değil, küçük çaplı toplardı.

Arşidük Ferdinand'ın komuta ettiği ordudan bazı birlikler, stratejik öneme sahip Osmanlı kalesi İstoni üzerine gönderildi. Asıl ve daha güçlü olan ordu ise Kanije'ye geldi. Ordusunun gücü Arşidük'e büyük güven veriyordu.

“Zavallı Osmanlılar. Ordumla hepinizi sinek gibi ezeceğim.” dedi kendi kendine.

Bulunduğu tepeden, neredeyse bütün vadiyi kaplayan kalabalık ordusunu, korkutucu büyüklükteki toplarını gururla izledi. Galibiyetten son derece emindi:

“Kanije'yi ele geçirerek büyük bir üne kavuşacağım. İmparator olmadan önce Kanije'yi almak

beni halkımın gözünde daha da büyük yapacaktır.” dedi ve karargâhına döndü.

Arşidük Ferdinand ordu komutanlarını çadırında toplamıştı. Çadır çok değerli eşyalarla doluydu. Özellikle de Ferdinand’ın altın ve gümüşten yapılan tahtları göz kamaştırıcıydı. Ferdinand zaferi garanti gördüğü için, bu kadar değerli eşyalarla savaş alanına gelmekte sakınca görmemişti. Kendinden gayet emin bir ses tonuyla komutanlarına:

– Değerli dostlarım! Talihsiz bir olay sonucu Kaniye Kalesi’ni maalesef kaybettik. Osmanlı esirlerinin barut mahzenimizi havaya uçurması her şeyi berbat etti. Bugün, bize ait olan bu kaleyi geri almak için buradayız. Kaledeki asker mevcudunun sekiz bin civarında olduğunu tahmin ediyoruz. Fazla topları olduğunu da sanmıyorum. Komutanları ise Hasan isimli bir ihtiyarmış. Anlayacağınız, kaleyi almak bizim için çocuk oyuncağı olacak.

Binbaşı Otto:

– Affedersiniz efendim. Fakat düşmanın topları konusunda benim bazı tereddütlerim var. Toplar konusunda kesin bilgi sahibi olduktan sonra taarruza geçmenin daha uygun olacağını düşünüyorum.

– Hakkısın Binbaşı Otto. Yarın beş bin kişilik

bir keşif saldırısı yaptıracam. Osmanlılar bunun gerçek saldırı olduğunu düşünür ve varsa eğer toplarını ateşlerler. Böylece biz de toplar hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Saldırı plânını da buna göre yaparız.

– Yerde bir plân efendim. Bu Osmanlıları tanırım. Hiç beklenmedik anlarda sürpriz yapabilirler. Silâh kapasiteleri hakkındaki bilgimizden tam emin olmalıyız. İzin verirsiniz bu keşif hareketinde gönüllü olmak istiyorum.

– Peki Binbaşı! Fakat yine de Osmanlıları çok büyütüyorsun gibime geliyor. Artık eski güçlerinde değiller. Zaten o yetmişlik yaşlı komutan da muhteşem ordumuzu gördükten sonra çoktan şoka girmiştir. Yüz bin kişilik bir ordu, dokuz bin kişilik birliği tükürüğüyle boğar!

– Umarım öyle olur efendim. Umarım, dedi binbaşı. Komutanlar savaş konusundaki fikirlerini uzun uzun belirttikten sonra, yapılacak kuşatmanın bütün ayrıntıları plânlandı. Toplantının sonunda Ferdinand kadehini kaldırarak:

– Baylar, bugün 7 eylül. Yarınki keşif saldırısından sonra asıl savaş başlayacak. Sizden bu savaşı en kötü ihtimalle on günde bitirmenizi istiyorum.

Şimdi zaferimizin şerefine içelim. Haydi şerefe!

– Şerefe, diyerek diğer komutanlar da kadehlerini boşalttılar ve çadırdan ayrıldılar.

Sabah erken saatlerde beş bin kişilik keşif kolu hazırlıklarını tamamlamış ve Binbaşı Otto komutasında kaleyi kuşatmaya başlamıştı.

Kaniye surları üzerinden Avusturyalıların kuşatmasını izleyen Tiryaki Hasan Paşaya komutanlarından biri:

– Paşam, top menzilimize girdiler! Ne dersiniz, ateş açsak mı gayrı?

Tebessüm ederek komutanına dönen Tiryaki Hasan Paşa:

– Bak Mehmet Bey, bu gelen keşif koludur. Benim tahminim, toplarımızın gücünü denemek isterler.

– İyi ya işte, biz de gösterelim toplarımızın gücünü.

Hasan Paşa yine tebessüm etti:

– Onun da vakti var elbet. Şimdilik bu gelenlere sadece tüfekte karşılık verilsin. Tâ ki düşman elimizde top olmadığını zannetsin. Asıl ordusuyla üzerimize geldiğinde, işte o zaman toparları ateşleriz.

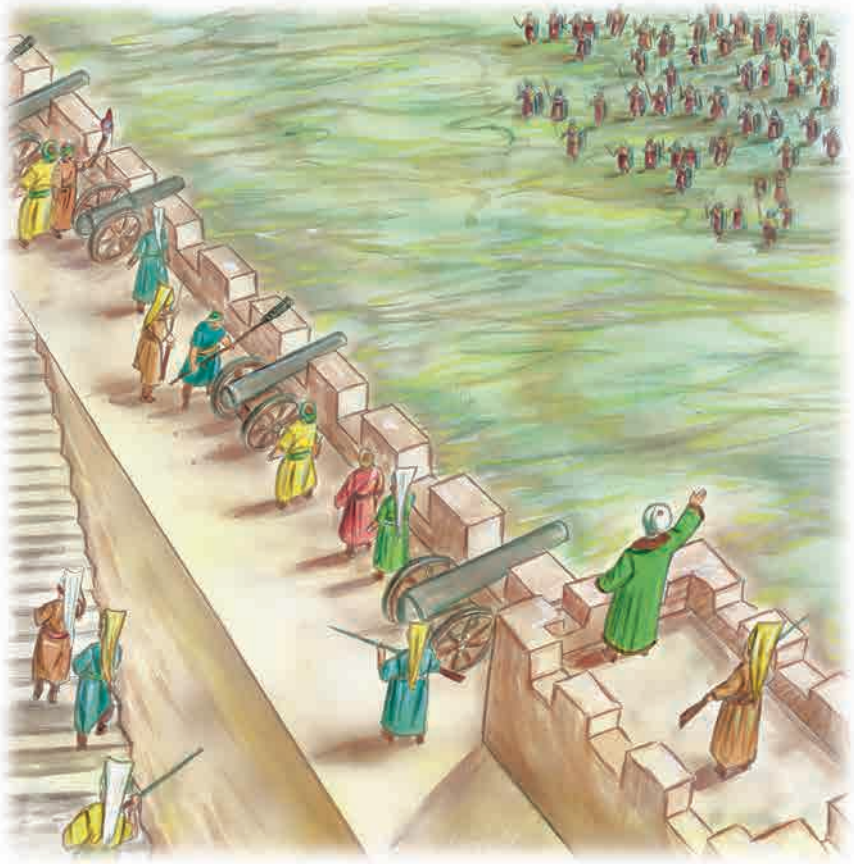
Haydi herkes askerlerinin başına geçsin. Unutmayın, tüfekten başka silâh kullanılmayacak. Haydi, Allah yâr ve yardımcınız olsun, dedi.

Plân aynen uygulamaya kondu. Düşmanın keşif birliği tüfek ateşiyle karşılandı. Onlar da bu ateşe ateşle karşılık verdiler. Saatler süren bu küçük çaplı muharebeden sonra, Binbaşı Otto birliklerini geri çekti ve doğruca Arşidük Ferdinand'ın çadırına gitti.

– Galiba siz haklısınız efendim. Osmanlıları gözümde fazla büyötmüşüm. Yaptığımız keşif saldırısına sadece tüfekte karşılık verebildiler. Bu da onların toplarının olmadığını gösteriyor. Sanırım bu işi on günden önce de bitirebiliriz.

– Bak işte bu çok iyi haber binbaşı. Öyleyse yarın asıl saldırıya geçilsin.

Kalede top olmadığını düşönen Avusturya ordusu, kalenin yakınlarına kadar endişesiz ve kendinden emin biçimde ilerledi. Tiryaki Hasan Paşa da gelen orduyu dikkatle izliyordu.

– Biraz daha yaklaşmalarını bekleyelim. İşaret verdiğimde plânladığımız gibi yüz top birden ateşlensin.

– Başüstüne Paşam!

Tiryaki Hasan Paşa, harp sanatını çok iyi biliyordu. Zekâsı, sezgileri ve tecrübesi müthişti.

Avusturya ordusu kaleye iyice yaklaştıktan sonra işaretini verdi. Yüz top birden ateşlendi. Ortalığı korkunç bir gürültü ve toz bulutu kaplamıştı. Avusturyalılar neye uğradıklarını şaşırmışlardı. Savaş alanını bir anda binlerce ölü kaplamıştı. Arşidük Ferdinand âdeta şok olmuştu. Daha fazla kayıp vermemek için askerlerine çekilme emri verdi. Derhâl komutanlarını toplantıya çağıran Ferdinand öfkeyle:

– Bu ihtiyar komutan tahminimden daha zeki çıktı! Binbaşı Otto haklıymış! Bize kötü bir sürpriz yaptılar. Bakalım yarın yapacağımız taarruza nasıl karşı koyacaklar? Alacağın olsun Hasan Paşa! Bunu sana ödetmesini bilirim ben, diyerek masaya sert bir yumruk indirdi. Geç vakitlere kadar ertesi günkü saldırı için plânlar yapıldı.

Ertesi gün savaş olanca şiddetiyle yeniden başladı. Her gün dev kuşatma toplarından binlercesinin atılması, Kaniye surlarında büyük yarıklar açılmasına sebep oluyordu. Hava karardıktan sonra, kaledeki halk ve askerler var güçleriyle çalışıp bu gedikleri kapatmaya çalışsalar da surlar eskisi gibi olmuyordu. O gece ilerleyen saatlerde, bir atlı sessizce gizli kapıdan kaleye girdi. Gelen kişi Sadrazam Yemişçi Hasan Paşanın habercisiydi. Sadrazamın mektubunu Tiryaki Hasan Paşaya ulaştırmak

için gelmişti. Sadrazam mektubunda, ordusuyla Kaniye'ye yardıma geleceğini belirtiyordu. Hasan Paşa mektubu halka ve askerlere okuttu. Herkesin maneviyatı ve dayanma gücü yeniden zirveye çıktı.

Günler geçmiş, fakat sadrazamın ordusundan bir haber çıkmamıştı. Tiryaki Hasan Paşa durumun gittikçe kötüleştiğini fark edince, çok güvendiği akıncı beylerinden Karapence Osman'ı Sadrazam Yemişçi Hasan Paşaya gönderdi:

– Karapence, sen benim güvendiğim, evlâdım gibi sevdiğim beylerimdensin. Tez var git sadrazama durumumuzu anlat. Böyle giderse daha fazla dayanamayacağız. Yardıma gelemeyecekse bile, hiç değilse Zigetvar'a kadar gelsin ki askerimizin manevî gücü artsın. Kendisine de ki eğer bu kale elden çıkarsa, tekrar alınması çok müşküldür. Haydi Allah yolunu açık ede.

– Emriniz başım üstüne Paşam!

Karapence, Tiryaki Hasan Paşanın yanında yetişen akıncılardan dı. Birkaç yabancı dil bilirdi. Çok cesurdu. Allah'tan başka hiçbir şeyden korkmaz, vatani için seve seve canını tehlikeye atardı. Allah dostu, Peygamber âşığı bir yiğitti kısacası.

Tiryaki Hasan Paşa vazife yaptığı yerlerde, hiç

boş durmazdı. Askerî işlerinden arta kalan vakitlerde de eğitimle uğraşır, Karapence gibi yiğitlerin yetişmesi için çalışırdı. Küçük yaştan itibaren çocukların eğitimine büyük ehemmiyet verirdi. Eğitiminde üç şeye çok dikkat ederdi: Medresenin ilmi, kışlanın askerî disiplini ve askerin manevî hayatı. Ele aldığı her çocuğun ata binmeyi, yüzmeyi, kılıç kullanmayı ve ok atmayı öğrenmesini sağlardı. Lâzım olan ilmî eğitimlerine dikkat eder, en az bir yabancı dil öğrenmeleri için gayret ederdi. Bunun yanında İslâm'ın emrettiği dinî görevleri yapmaları konusunda çok hassastı. “İnsan önce Allah’a kul olmalı, Allah’ın askeri olmalı, O’nun emrini yerine getirmeli.” derdi. Bu azim ve gayret vesilesiyle Yüce Allah bu büyük insana Karapence gibi yüzlerce yiğit yetiştirme fırsatı vermişti. Onun en büyük hazinesi de buydu zaten.

Emri alan Karapence, zifirî karanlıkta atına atladı ve hiç vakit kaybetmeden yola çıktı. Bir müddet sonra sadrazamın karargâhına ulaştı ve huzuruna çıktı. Muharebenin safhalarını uzun uzun anlattı.

– İşte böyle Paşam. Eğer vaktinde yardım gelmezse durumumuz pek yamandır.

– Hâlinizi anlarım, lâkin Arşidük Ferdinand’ın

kardeşi, İstoni Kalesi'ne saldırmaktadır. Onların durumu sizden daha müşküldür. Ben şimdi onlara yardıma gitmeye hazırlanırım. Dönüşte de Kani-je'ye uğrarım, dedi.

“İnşallah biz hâlâ sağ kalırsak!” diye geçirdi içinden Karapence. Sadrazam, Karapence'ye Tırya-ki Hasan Paşaya ulaştırılmak üzere bir de mektup verdi.

– Paşam, müsaadeniz olursa ben artık gideyim. Hasan Paşam benden haber bekler. Allah ordumu-za ve devletimize zeval vermesin, diyerek huzurdan ayrıldı. Dinlenmeyi düşünmeden karargâhtan ayrılmaya hazırlanıyordu ki birinin kendisine seslendiğini farkettti:

– Hey Karapence, Karapence!

Karapence sesin geldiği tarafa doğru döndü. Gelen, ünlü Osmanlı tarihçisi İbrahim Peçevî ile yanındaki küçük bir çocuktı. Hemen atından indi ve eski dostu İbrahim Peçevî Efendinin ellerine sarıldı.

İbrahim Peçevî:

– Aman estağfurullah yiğidim. Aslında bizim sizin gibi yiğitlerin ellerinden öpmemiz icap eder, dedi.

İki dost hasretle birbirine sarıldı. İbrahim Peçevî ve Karapence bir çok Osmanlı seferinde birlikte bulunmuş ve çok iyi dost olmuşlardı. Bu iki dost sıcak bir sohbete tutuştular:

– Nerelerdesin, ne yaparsın yiğidim?

– Şu anda Kanije’deyim. Az önce Sadrazam Efendimize oradan haber getirdim. Bilmem duydu mu, Avusturyalılar Kanije’yi fena sıkıştırır. Hâlimiz pek yamandır doğrusu. Sadrazam Efendimiz, evvelâ İstoni Kalesi’ne yardıma gitmeyi düşündüğü için, kendi başımıza kaldık. Bu haberi Hasan Paşaya götürmek için yola çıkacaktım ki seninle karşılaştık.

– Kanije mi dedin? Bak hele Allah’ın işine. Benim de yanımda Hasan Paşaya teslim edilecek bir emanet vardı, diyerek yanındaki Doğan’ı Karapence ile tanıştırdı. Doğan’ın gördüğü rüyayı ve yolculuk esnasında başlarından geçenleri kısaca anlattıktan sonra:

– İşte böyle yiğidim. Doğan’ı, Tiryaki Hasan Paşaya teslim edersem, emanetin ağırlığından kurtulmuş olacağım, dedi Peçevî.

– Beyim iyi dersin hoş dersin de bu küçücük çocuğu ateşten bir çemberin içine sokmak ne derece doğru olur, bilemiyorum. Ben derim ki şimdilik burada kalsın. Savaş bitince yine gelsin Kaniye’ye. Yolda başına bir şey gelse, anası babası ne der sonra?

– Beyim benim ne anam var ne de babam! Bir bu canım, bir de atım Rüzgâr. Ne olur beyim, Molla Güranî Hazretleri rüyamda bana “Hasan Paşaya git.” dedi. O dediye, elbet bir hikmeti vardır, değil mi? Müsaade edin ben de sizinle geleyim efendim. İnanın hiç yük olmam size!

Aslında, kendisi gibi yetim ve öksüz olan bu çocuğa Karapence’nin içi ısınmıştı. Fakat, görevini yaparken bir de onu korumak zorunda kalacağını düşündü. Bu durum görevini aksatabilirdi. Hâlbuki Tiryaki Hasan Paşa hemen cevap beklemekteydi. “Aslında bu garibanı götürmek isterdim. Lâkin vazife her şeyden önce gelir.” diye aklından geçirdi.

– Bak oğul, ben seni şimdi değil de ortalık biraz sakinleşince götüreyim, tamam mı?

Doğan ne kadar ısrar ederse etsin, sonucun değişmeyeceğini anlamıştı. Başını eğdi ve hiçbir şey söylemedi. Üzülmüştü elbette. Müsaade isteyip doğruca odasına gitti.

İki eski dost, bahçede biraz daha sohbet ettikten sonra Karapence:

– Beyim artık bana müsaade. Hasan Paşam haber bekler. Nasipse yine karşılaşırız. Haydi kal sağlıcakla.

– Allah yolunu açık etsin yiğidim. Buradaki vazifemi bitireyim, inşaallah ben de Kaniye’ye geleceğim.

Karapence atına atladı ve Sadrazamın karargâhından ayrıldı. Bir süre sonra bir başka atlı Karapence’yi uzaktan takip etmeye başladı. Esrarengiz atlı, ağaçlarla kaplı alana girerken Karapence’yi gözden kaybetti.

– Allah Allah, nereye kayboldu ki demesiyle Karapence’nin esrarengiz atlıyı tutup aşağı indirmesi bir oldu. Karapence, kılıcını yabancının gırtlığına dayadı ve:

– Kimsin sen! Ne diye beni takip edersin, diye bağırdı.

Boğuk bir sesle Karapence’yi şaşırtan bir cevap geldi:

– Benim beyim, Doğan! Karapence kılıcı çocuğun boğazından çekti :

– Ah Doğan ah, yaptığın işin ne kadar tehlikeli olduğunu bilir misin? Her tarafta düşman askerleri cirit atar. Seni bir yakalasalar, Allah korusun kıtır kıtır doğrarlar.

– Bilirim beyim, bilirim. Lâkin Hasan Paşanın yanına gitmek, artık bana farz olmuştur. Rüyayı gördüğümünden beri hep bir akıncı olmayı ve Hasan Paşamın emrinde cenge çıkmayı hayal eder durum. Ne olursa olsun bu işi göze aldım gayrı.

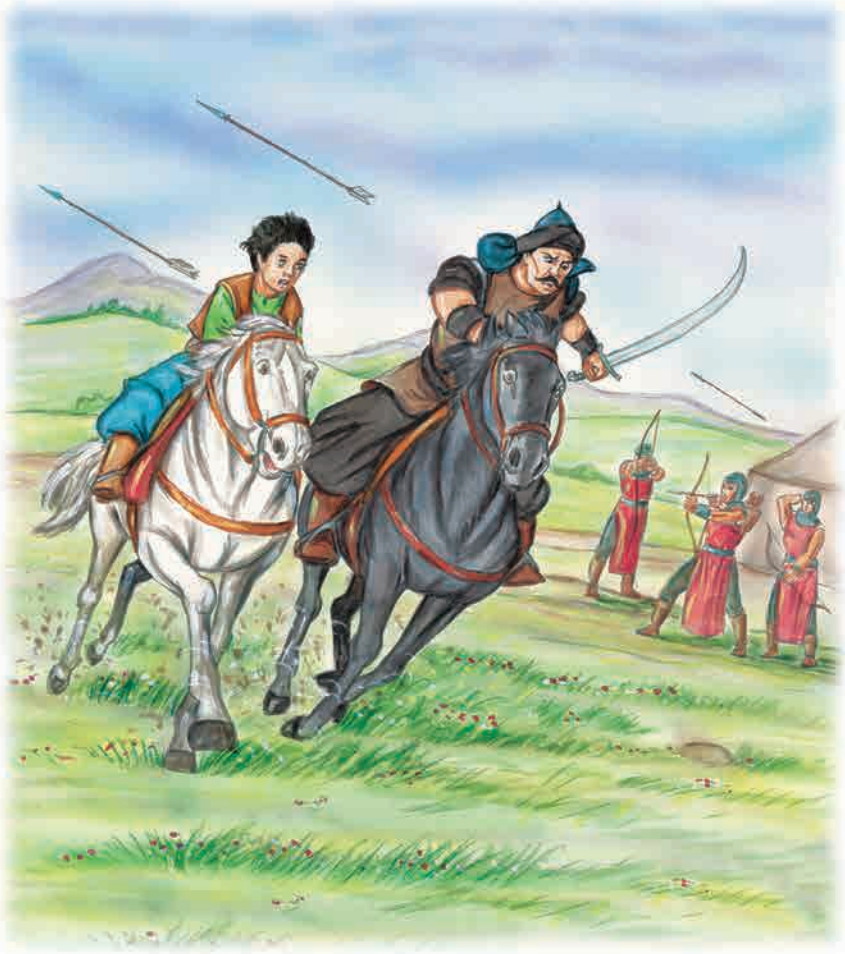
– Konuşmalarından akıllı ve cesur bir çocuk olduğun belli. Seni bu mesafeden sonra geri de gönderemem. Ne yapalım, artık Kaniye'ye beraber gitmekten başka çare yok.

– Allah senden razı olsun beyim, diye çığlık atan Doğan, Karapence'ye büyük bir sevgiyle sarıldı. Karapence, Doğan'ın başını şefkatle okşadıktan sonra:

– Haydi öyleyse, vakit kaybetmeden yola düşelim.

İki atlı karanlık ve tehlikeli Kaniye yolunu tuttular. Avusturya karargâhı yakınından geçerken, üç düşman nöbetçisi Karapence ve Doğan'ı fark etti:

– Hey siz, oradakiler! Olduğunuz yerde kalın, diye bağırdı nöbetçilerden birisi.

Karapençe ve Doğan'ın atlarını mahmuzlaması üzerine, askerler iki atlıyı ok yağmuruna tuttular. Atılan oklardan birisi Karapençe'nin sol omzuna saplandı. Karapençe okun etkisiyle attan düştü.

– Onu yaraladım. Hadi işini bitirelim şunun, diyerek üçü birden Karapence’nin üzerine yürüdüler. Okun şokunu üzerinden atan Karapence, zorlukla kılıcını çekti. Bu sırada birisi:

– Biriniz de şu çocuğu hâlletsin!

– Boş ver onu. Bunu hâlettikten sonra icabına bakarız onun. Çocuk nasılsa bir yere kaçamaz.

Doğan ilk kez bir çarpışmaya şahit oluyordu. Fakat korkmamıştı. Askerler olanca güçleriyle Karapence’nin üzerine çullandılar. Karapence, üzerine gelen iki askerin işini bitirmişti. Bunu gören üçüncü asker okunu çekti ve tam Karapence’ye fırlatacağı ki sırtına saplanan bir bıçakla yüzüstü yere kapaklandı. Karapence de gördüğü manzara karşısında şaşırılmıştı. Bıçağı fırlatan Doğan’dı.

– Hayatımı kurtardın Doğan, Allah razı olsun. Böyle ustaca bıçak atmayı nereden öğrendin?

– Bıçak atmayı rahmetli babam öğrettiydi . Fakat yaranız kanamakta beyim. Acele etsek iyi olacak.

– Haklısın. Zaten kaleye de geldik sayılır.

Haydi hemen gidelim buradan.

İki atlı gizli kapıdan geçerek kaleye girdiler. Önce yarası için hekime uğradı Karapence. Daha sonra Doğan'ı da yanına alıp Tiryaki Hasan Paşanın yanına gitti. İçeriye girerken:

– Paşa hazretleriyle görüşürken dışarıda beni biraz beklersin değil mi?

– Elbette beyim, kaygısız olun, diye karşılık verdi Doğan.

Karapence'nin geldiği Tiryaki Hasan Paşaya bildirilince derhâl içeri alınmasını emretti.

– Hoş geldin Karapence. İnşallah haberler iyidir.

Karapence, Sadrazamın mektubunu uzatarak:

– Buyurun Paşam, Sadrazam Hazretlerinin mektubunda her şey anlatılıyor.

Sadrazam, mektubunda, diğer bir Haçlı ordusunun Osmanlı kalelerinden İstoni Kalesi'ni kuşattığını, buradaki Osmanlı askerlerinin ve yaşayan Müslüman halkın daha zor durumda olduğunu

anlatıyordu. Mümkünse dişlerini sıkmalarını, dönüşte Kanije'ye yardıma geleceğini bildirmişti. Tiryaki Hasan Paşa mektubu okuduktan sonra Karapence'ye:

– Mektupta neden bahsettiğini tahmin edersin değil mi?

– Evet Paşam, Sadrazam Hazretleri niyetlerini bendenize de anlatmışlardı.

– Bak Karapence, bu mektup aramızda kalacak. Eğer ben bu mektubu askerlere okursam, savaş kazanacağımızdan ümidi tamamen keserler. Kaleyi elde tutmak istiyorsak, silâh ve cephaneden daha çok umuda ihtiyacımız var. Şimdi Sadrazam Hazretlerinin ağzından yeni bir mektup yazacağız. Peygamber Efendimiz “Savaş hiledir.” buyurmuştur. Dinimizde yalan söylemenin haram olmadığı yerlerden biri de savaştır. Yine de bu konuda günaha giriyorsak, Allah günahımızı affetsin. Hemen kalemi kâğıdı al bakalım eline.

– Başüstüne Paşam!

– Yaz bakalım:

“Bismillah! Hamd Alemlerin Rabbi olan Yüce Allah’a, salât ve selâm O’nun Resûlü Hazreti Muhammed Mustafa (Sallallahu aleyhi vesellem.) Efendimiz ile O’nun ailesi ve ashâbının üzerine olsun.

Sadrazam Yemişçi Hasan Paşadan Kanije Beylerbeyi Tiryaki Hasan Paşaya: Sen ve kahraman askerlerimizin yardım talebi bana ulaşmıştır. Nasıl kahramanca vuruştüğunuzdan, küffârı nasıl dize getirdiğinizden, her türlü zorluğa nasıl karşı koyduğunuzdan haberdarım. Ben şimdi işini bitirmek üzere olduğum bir düşman ordusuyla cenk ederim. En yakın zamanda size de yetişip, Avusturya ordusunu tepelemek boynumun borcudur. Siz hiç endişe etmeyesiniz. Biraz daha dişinizi sıkınız, yola çıkmamıza az kalmıştır. Allah yâr ve yardımcınız olsun.”

– Mektubu sabahleyin askerlerin ve halkın huzurunda okuruz. Bu arada Hasan Paşanın gözü Karapence'nin omzundaki sargıya ilişti.

– Omzuna ne oldu böyle?

Karapence nasıl yaralandığını, Doğan'ın hayatını nasıl kurtardığını Tiryaki Hasan Paşaya kısaca anlattı.

Hasan Paşa:

– Doğan da kimdir?

– Size gönderilen bir emanetmiş beyim. Ben de sizinle tanıştırmak isterdim. Dilerseniz durumunu kendisi arz etsin. Şu anda kapının önünde bekler. Uygun görürseniz içeriye alayım.

– Gelsin bakalım.

Karapence kapının önünde bekleyen Doğan'ı içeri aldı.

– Selâmün aleyküm Paşam, dedi Doğan. Sonra da saygıyla Tiryaki Hasan Paşanın elini öptü.

– Ve aleyküm selâm evlâdım. Hoş geldin. Anlat bakalım; kimsin, nesen, buralarda ne gezersin?

Doğan nerede doğduğundan başlayarak kendi-

siyle ilgili her şeyi; gördüğü rüyayı, İbrahim Peçevî Efendiyle birlikte gelişinin hikâyesini ayrıntılı biçimde anlattı:

– Kimim kimsem yoktur Paşam. Mola Güranî Hazretleri rüyamda size gelmemi işaret edince, büyüklerimin de iznini alarak kalktım geldim. Gayrı hayatta bir tek gayem vardır; o da sizin emrinizde akıncı olup, Allah yolunda devletime, milletime hizmet edebilmek.

Tiryaki Hasan Paşa da Karapence de yaşından büyük lâflar eden bu çocuğu çok sevmişlerdi. Oda da bir süre sessizlik oldu. Tiryaki Hasan Paşa düşünceliydi:

– Şu ana kadar Allah bana yüzlerce yiğit yetiştirmek nasip etti. Lâkin bu savaş ortasında bir de bu çocukla nasıl ilgilenirim? Öte yandan gördüğü rüya, sıradan bir rüya değil. Dinimizde rüyalara göre hareket edilmez, amma bu dakikadan sonra da nereye gider ki bu gariban yavru? Galiba bu yetime sahip çıkmaktan başka çare yok. Kerataya kanım da kaynadı doğrusu, iyi bir asker olacak gibi.

Tiryaki Hasan Paşa, Doğan’a dönerek:

– Lâflarına bakılınca koca bir adam gibi konu-

şursun. Sanki on bir-on iki yaşında değil de koca bir adam gibisin. Belli ki çektiğin sıkıntılar seni vaktinden evvel büyötmüş.

Odanın içinde birkaç adım daha attıktan sonra Doğan'ın iki omzunu tutarak:

– Peki Doğan Efendi. Seni yanımıza almayı kabul ettik. Bundan böyle Karapence benim adıma senden sorumlu olacak. Onun sözünden sakın çıkmayasın, tamam mı?

Doğan sevinçten uçacak gibi oldu. Allah'ın izniyle nihayet hayalleri gerçek oluyordu.

– Allah razı olsun, Allah ne murâdınız varsa versin Paşam. Karapence beyimin bir dediğini iki etmem. Ne derse yaparım!

Karapence de bu karardan memnun olmuştu. Gece epey ilerlediği için müsaade istediler. Tam kapıdan çıkarken Tiryaki Hasan Paşa, Doğan'a:

– Öğrendiğime göre sen çok iyi bıçak atarmışsın. Aferin, dedi. Bu “aferin” Doğan'ın ayaklarını âdeta yerden kesmişti. Tebessüm etti ve Karapence ile birlikte odadan çıktı. Günlerin verdiği yorgunlukla her ikisi de yatar yatmaz uykuya daldılar.

MEKTUBUN TESİRİ

— **E**y ahali! Duyduk duymadık demeyin. Tiryaki Hasan Paşamız kale meydanında Sadrazam Hazretlerinin mektubunu okuyacaktır.

Münadinin sesi, kalenin içerisinde defalarca çınladı. Kısa süre içerisinde askerler ve halk meydana

toplandı. Tiryaki Hasan Paşa onlara hitaben:

– Kardeşlerim, kahraman yiğitlerim! Bilirim düşmanın amansız hücumlarından dolayı çok sıkıntı çekersiniz. Lâkin Allah yolunda sıkıntılara katlanmak büyük sevaptır. Siz de bilirsiniz ki en büyük imtihanlara peygamberler ve başta gözüümüzün nuru Peygamber Efendimiz (Sallallahu aleyhi vesellem.) katlanmış ve sabretmişlerdir. Bize de Allah'ın takdirine karşı tedbirimizi alıp, sabırla gayret etmek düşer. Unutmayın ki Allah sabredenlerle beraberdir.

Kardeşlerim, yiğitlerim! Elimde gördüğünüz bu mektup Sadrazam Hazretlerinden gelmektedir. Şimdi sizlere bu mektubu okumak arzu ederim, dedi. Sonra da Karapence ile beraber kaleme aldıkları mektubu aynen okudu.

Kaledekiler mektubu dinledikten sonra, hep birlikte “Allahuekber!” diyerek meydanı cınlattılar. Muhafızlar ve halk sevinç içerisindeydi. “Madem Sadrazam Hazretleri yardıma gelmek üzeredir, o gelene kadar bu uğurda başımız feda olsun.” dediler. Tamamen iyi niyetle düzenlenen bu mektup, halka ve askerlere büyük bir moral vermişti. O zor şartlara rağmen herkesin gözlerinde bir umut pırıltısı belirdi. Tiryaki Hasan Paşa ve Karapence

gözgöze geldiler. İkisinin de dudaklarında bir te-
bessüm belirdi. Tiryaki Hasan Paşa, halka ve asker-
lerine dönerek:

– Haydi öyleyse yiğitlerim, herkes vazifesinin
başına dönsün. Allah yâr ve yardımcımız olsun, de-
di.

Bu arada düşmanın topçu atışı da bütün şidde-
tiyle yeniden başlamıştı. Arşidük Ferdinand kalenin
etrafı suyla çevrili olduğu için, nehir üzerine iki ta-
ne köprü yaptırmıştı. Fakat Tiryaki Hasan Paşa bu
köprülerden birini bir gece önce yaktırmıştı. Diğе-
rini ise kaleden attırdığı ucu çengelli iplere taktırıp,
kuvvetlice içeri çektiirmişti. Bu yüzden köprünün
üzerindekiler nehre düşüp boğulmuşlardı. Bunun
üzerine Ferdinand, çamdan gemiler yaptıırıp üzerine
pelit tahtası ve onun üstüne de gön kaplattı. Böyle-
ce bu gemileri muhtemel bir yangından korumuş
oluyordu. Bunları daha sonra nehre indirtip, her
birinin içine yüzer adam koydurdu. Kaniye açısın-
dan durum gittikçe kötüleşiyordu.

Tiryaki Hasan Paşa, İstoni Kalesi'ne yardıma
giden Sadrazamdan haber alamıyordu. Bunun üze-
rine çok sevdiği adamlarından Kara Ömer Ağayı
çağırarak:

– Ömer Ağa, uzun zamandır Sadrazamdan ses çıkmaz. Acaba İstoni Kalesi'nin akıbeti ne olmuştur merak ederim. Gece bastırınca gizli geçitten iki adam yolla. Farkettirmeden birkaç düşman askerini kaçırsınlar. Belki onlardan İstoni Kalesi hakkında bir şeyler öğrenebiliriz.

– Baş üstüne Paşam!

Birkaç saat sonra Kara Ömer ağa iki esirle birlikte geri döndü.

– Söyleyin bakalım, İstoni Kalesi hakkında neler bilirsiniz?

Adamlar korku içerisindeydi. Bu yüzden ne biliyorlarsa anlatmışlardı. Esirlerin ifadelerinden, İstoni Kalesi'nin düşman eline geçtiği anlaşıyordu. Tiryaki Hasan Paşa, düşmanın gücü hakkında da bilgi aldıktan sonra, Kara Ömer ağaya dönerek:

– Tez bunların kellesini vurun, diye sert bir emir verdi.

– Başüstüne Paşam!

Esirler korkudan âdeta donakalmışlardı. Sözde az sonra öldürüleceklerdi. Gerçekte ise durum çok farklıydı. Esirler getirilmeden önce Kara Ömer ağa ve Tiryaki Hasan Paşa bir plân yapmışlardı. Önce

esirlerden İstoni Kalesi'nin akıbeti öğrenilecek, ardından da onlar için öldürme emri verilecekti. Fakat Kara Ömer ağa bunları öldürmeyerek asker-in çokluğuna ve yardımın yolda olduğuna kandırıp, güya Tiryaki Hasan Paşanın haberi olma-dan salıverecekti. Böylece aldığı bu bilgilerle Ferdi-nant'ın morali bozulacaktı. Yılların verdiği tecrübe, Tiryaki Hasan Paşaya umutlu ve moralli olmanın savaşta cephaneden daha önemli olduğ-u öğretmişti.

Plân başarılı biçimde uygulamaya kondu. Kara Ömer ağa esirleri alıp odasına götürdü. Kapıyı ki-litledi ve:

– Sakın endişelenmeyin. Ben de sizdenim. Za-ten sizin dilinizi konuşabilmemden bunu an-lamışsınızdır. Fakat kendimi gizlemek mecburiye-tindeyim. O gaddar adam size öyle bağırınca içim nasıl parçalandı anlatamam. Siz hiç endişe etmeyin, vakit biraz daha ilerlesin ben sizi salıvereceğim. Lâkin size vereceğim gizli bilgileri de Ferdinand Hazretlerine ulaştırın ki kahraman askerleri daha fazla zarar görmesin.

İki esir de öldürülmeyeceklerine o kadar sevin-diler ki Kara Ömer ağaya defalarca teşekkür ettiler. Kara Ömer ağa ise gülmek için kendini zor

tutuyordu. Fakat açık vermemek için ciddî görünmek zorundaydı. Mahzenlerde yiyecek çok az olmasına rağmen:

– Şimdi sizin karnınız da açıtır. Bu Tiryaki Hasan denen adam acımasızın teki, ama mahzenleri ağzına kadar yiyeceklerle doldurmayı da ihmal etmiyor. Ben

şimdi size güzel bir yemek yedireyim de karnınız aç gitmeyin, dedi.

Ardından da adamlara güzel bir sofraya hazırladı. Yemek sırasında onları tamamen etkilemek için:

– Bakın, bu elimdeki mektuplar Hasan Paşanın Sadrazama yazdığı mektupların nüshalarıdır. Bunları da Ferdinand Hazretlerine verin, diyerek Tiryaki Hasan Paşanın Sadrazama yazmış süsü verilen mektuplarını esirlere teslim etti. Gece iyice bastırınca da adamların kaçmasını sağladı.

Esirler, karargâhlarına varır varmaz Ferdinand'ın yanına koştular. Her şeyi tek tek anlattılar. Ferdinand, öfkeyle okuduğu bu mektupları gerçek sanmıştı. Okudukça öfkesi bir kat daha artıyordu: “Efendim, zat-ı alîlerinizin yardıma gelmesine lüzum yoktur. Kâfi miktarda silâhımız, cephane-miz, askerimiz ve erzağımız vardır elhamdülillah...”

Kalenin yiyecek ve mühimmat açısından iyi durumda olduğunu öğrenen Ferdinand'ın morali iyice bozuldu. Hem kızmış hem de iyice hırslanmıştı:

– Bu zavallılar kendilerini ne zannediyorlar! Yüz bin kişilik orduya karşı bir avuç insan ne yapabilir ki? Çabuk kardeşimin İstoni Kalesi'nden

getirdiği kelleleri hazırlayın. Bakalım Tiryaki Hasan denen o ihtiyar, bu kelleleri görünce ne yapacak? Anlasın ki kendi sonu da böyle olacak! Belki o zaman yola gelir.

Gerçekten de Sadrazam yardıma yetişemeden İstoni Kalesi kaybedilmişti. Kaledeki Osmanlı erkeklerinin hepsi kılıçtan geçirilmiş, kadın ve çocuklar esir edilmişti. Kesilen kafalar da Budin Valisi Mehmet Paşa ile kethüdasına aitti. Ferdinand'ın adamları kaleye yaklaşp kesik başları mızrağın ucunda yere dikerek:

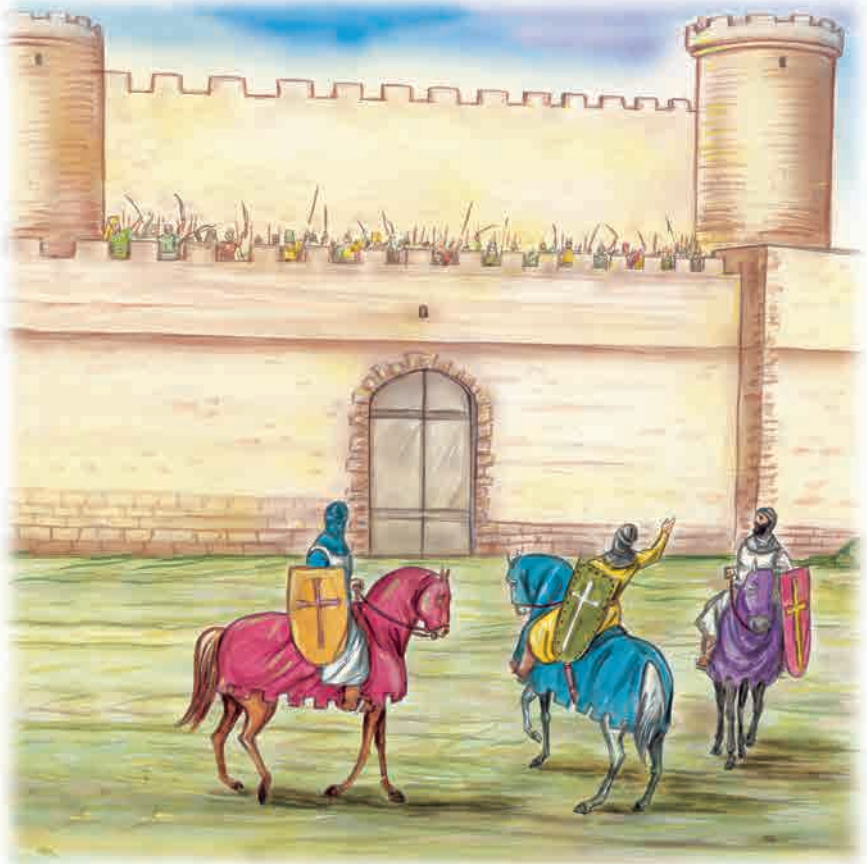
– Heeey kaledekiler! Bilmiş olasınız ki İstoni Kalesi elimize geçmiştir. Sadrazamınız da bir şey yapamamıştır. İşte bu iki kafa da paşalarınızdan Mehmet Paşa ve kethüdâsına aittir. Mutlaka içinizde bunları tanıyanınız vardır. Gelin direnmeyin, kaleyi iyilikle teslim edin. Kimseye zararımız dokunmaz, dediler.

Kalede Mehmet Paşa ve kethüdasını tanıyanlar vardı. Tiryaki Hasan Paşa da bu kellelerin bahsedilen kişilere ait olduğunu iyi biliyordu. Bir anda bir uğultu oluştu. Tiryaki Hasan Paşa durumun ciddiyetini fark etmişti. Hemen devreye girdi:

– Kardeşlerim, yiğitlerim! Budin Valisi Mehmet

Paşa ve kethüdası benim kırk yıllık dostlarımdır. Bu kafalar onlara ait değildir. Düşman kaleyi almaya muvaffak olamayınca, moralimizi bozup bizi birbirimize düşürmek ister. Hem Avusturyalıların had-dimi ki koskoca Sadrazam Efendimizin ordusunu bozsun. Yanına bile yaklaşamazlar.

Kalabalık bu sözler üzerine sakinleşti ve Tiryaki Hasan Paşaya hak verdi. Zaten askerler Tiryaki Hasan Paşayı o kadar çok seviyorlardı ki ordu onun her sözüne gözü kapalı inanıyordu. Her şeye rağmen Tiryaki Hasan Paşa kaleden indirttiği bir top-la kesik başlara ateş ettirdi ve iki başı nehre düşürttü. Böylece moralleri bozması muhtemel bir durum ortadan kaldırılmış oldu. Tam bu sıralarda, Papanın yeğeni, bir Osmanlı askerinin tüfeğinden çıkan mermiyle öldü. Bu olay, Avusturya ordusunda moralleri iyice bozdu. Arşidük işlerin çıkırından çıkmaya başladığını hissetmiş ve endişelenmeye başlamıştı.

ŞİDDETLİ KIŞ

Kış soğukları kendini iyice hissettirir olmuştu. Avusturyalılar da kar başlamadan bu işi bitirmek niyetindeydi. Kaledekiler gibi, onlar için de şartlar çekilmez olmaya başlamıştı. İstoni Kalesi'nin Avusturyalıların eline geçmesinden sonra,

Ferdinant'ın kardeşi de kuvvetleriyle gelip Kaniye kuşatmasına katılmıştı. Avusturya ordusu bu yeni katılımla gücünün zirvesine ıktı. Tiryaki Hasan Paşaya yeniden haberci gönderildi:

– Koskoca Sadrazamınız bize karşı koyamayıp geri çekildikten sonra, siz iki orduya karşı nasıl durursunuz. Yardım gelme ihtimali de kalmadı. Gelin size bir zarar gelmeden kaleyi bize teslim edin.

Habercinin bu sözlerine cevap olarak, kaleden kılıç gösterildi. Bu, teslim olmayacağız ve sonuna kadar savaşacağız demekti. Canı sıkılan Ferdinand ertesi gün hücuma karar verdi. Müthiş bir saldırı başlamıştı.

Ferdinant askerlerine:

– Kale surlarına çıkana on köy ve Tiryaki Hasan Paşayı yakalayıp getirene kırk köy bağışlayacağıma söz veriyorum. Haydi göreyim sizleri aslanlarım, diyerek askerlerine cesaret veriyordu.

Pek şiddetli ve korkunç hücumlar, Tiryaki Hasan Paşanın tedbirleri, nasihatleri ve direktifleri sayesinde bertaraf ediliyordu. Nihayet saldırılar durdu. Avusturya askerleri ve onlarla birlikte hareket eden Avrupalı birlikler, on sekiz bin kayıp vererek hücumdan vazgeçtiler. Bu kadar kuvvetli düşmanın

bir avuç askere karşı bir şey yapamaması, Osmanlı askerlerinin maneviyatını artırıyordu. Fakat bu başarılarla rağmen kalenin durumu ciddiyetini koruyordu. Şartlar her geçen gün daha da zorlaşıyordu.

Arşidük Ferdinand son başarısızlıktan sonra komutanlarını toplantıya çağırıldı. Her zamanki gibi sinirinden masayı yumruklayıp:

– Tanrı aşkına beyler, yüz bin kişilik bir ordu-muz ve Osmanlıların hayal bile edemeyeceği kadar güçlü topraklarımız var. Fakat bir gün içinde tam on sekiz bin askerimizi kaybettik. Bunu bana kim açıklayacak? Bu mesele artık onunla benim aramda. O Tiryaki Hasan denen ihtiyarı kendi ellerimle geberteceğim. Bu iş mutlaka bitecek!

Komutanlar korka korka söz aldılar:

– Efendim, diyorum ki kuşatmayı şimdilik kaldırsak. Çünkü kış kendini iyice hissettiriyor. Hafif hafif kar bile düşmeye başladı. Bu şartlarda savaşmak bizi oldukça zorlayacaktır.

– Asla! Kış gelse bile Kaniye’yi almadan hiçbir yere gitmiyoruz.

– Fakat efendim çadırlar soğuktan korunmaya yetmiyor. Şimdiden hastalanan yüzlerce askerimiz

var. Üstelik Papanın yeğeninin öldürölmesi askeri-
mizin moralini iyice bozmuş durumda. Askerin Pa-
paya olan güveni de iyice kayboldu.

– Siz ne dediğimi anlamadınız sanırım binbaşı.
Her ne pahasına olursa olsun bu kaleyi alacağız.
Eğer çadırlar yetmiyorsa yer altına barakalar yapın.
Kararım kesindir, dedi.

Bu sözler, Kaniye Kalesi’ni daha zor günlerin
beklediğinin habercisiydi.

BARUT YOKLUĞU

Arşidük Ferdinand'ın kesin kararı üzerine saldırılar bütün şiddetiyle yeniden başladı. Kaniye Kalesi âdeta kalbura dönmüştü ve açılan yarıklar zorlukla kapatılabiliyordu. Tiryaki Hasan Paşa, üzgün bir yüz ifadesiyle yanına gelen Kara Ömer Ağaya:

– Nedir bu hâlin Ömer'im, seni üzgün görürüm.

– Üzülmemek elde mi Paşam? Barutumuz bitti. Artık topları kullanmamız imkânsız görünür.

– Dur hele! Hemen ümitsizliğe düşme, lütfu engin Mevlâ'mızdan asla ümit kesilmez. Tez git topçu ve cebeci askerleriyle görüş. Sor bakalım kalede eskiden düşmandan kalan kibrit ve güherçile var mı?

– Tamam, sorayım Paşam.

– Ayrıca askerlerimiz içerisinde daha önce barut imalathanesinde çalışmış kimse var mı, onu da öğreniver.

– Başüstüne Paşam! Emredersiniz.

Kara Ömer ağa, az sonra büyük bir sevinçle geri döndü. İçindeki ümit ışığı sanki gözlerinden okunuyordu. Yanında önceden barut imalathanesinde çalışmış Uzun Ahmet isimli bir yeniçeri de vardı.

– Paşam tahmin ettiğiniz gibi kalede eskiden düşmandan kalan bol miktarda kibrit ve güherçile mevcut. Bu asker de barut imal etmeyi bilirmiş. Anlayacağınız barut derdimiz kalmadı Paşam.

Kara Ömer ağa bunları söylerken sevincinden yerinde duramıyordu:

– Vallahi bu Rabbimizin lütfundan başka bir şey değil efendim.

– Doğru dersin Ömer'im. Yeter ki umudunu yitirme, O'na yürekten güven. Yüce Allah, kendisine sığınanları şimdiye kadar yüzüstü bırakmış mı ki bizi yüzüstü bıraksın. Sakın ola ki her şey, ama her şeyin O'nun elinde olduğunu unutmayasın, dedikten sonra Uzun Ahmet'e dönerek:

– Haydi yiğidim, göster bakalım marifetini.

– Emriniz başım üstüne Paşam, dedi ve hemen işe koyuldu yeni çeri askeri. Böylece bir anda baş gösteren barut sıkıntısı da giderilmiş oldu.

BİTMEK BİLMİYEN SIKINTILAR

Kalede sıkıntılar bitmek bilmiyordu. Tiryaki Hasan Paşanın küçüklüklerinden beri yetiştirdiği aslen Macar olan iki kilercisi, gizli kapıdan kaçmışlardı. Bunlardan birinin adı Dursun, diğeri-ninki Kenan idi. Kara Ömer ağa:

– Paşam, Dursun ile Kenan'ın kaçması kale halkının moralini iyice bozdu. Şimdi gidip durumumuzu düşmana olduğu gibi anlatacaklardır.

Tiryaki Hasan Paşa bir süre düşündükten sonra gayet sakin bir sesle:

– Hiç telâş etmeyin. Onların hesabı görülecektir. Siz bana tez birkaç esir yakalayıp getirin, diye emretti. Yine bir şeyler plânladığı belliydi. Hasan Paşa en zor anlarda bile sakinliğini hiç kaybetmiyordu.

Birkaç kişi yakalayıp getirdiler. Tiryaki Hasan Paşa çok hiddetli görünerek, iki esiri epeyce korkuttu. Onlarla ayrı ayrı görüştü. Adamlar korkunun da etkisiyle her sorulan soruya doğru cevap veriyorlardı. Onlara:

– Dursun ve Kenan isimli iki güvenilir adamımı gönderdim, kralınızla görüştü mü, diye sordu. Dursun ve Kenan aslında kendi istekleriyle kaçmışlardı. Fakat Tiryaki Hasan Paşa, onları casus olarak kendisi göndermiş gibi bir hava estirmişti. Sonunda esirleri de buna inandırmayı başardı.

– Evet görüştüler.

– Ne anlattılar peki?

– Askerin adedine karşılık yiyeceğinizin az olduğunu, saldırmak için en iyi fırsatın bu zaman olduğunu anlattılar.

– Güzel. Tam istediğim gibi davranmışlar. Gayrı sizinle işim bitti. Ömer ağa, tez bu iki esirin kellelerini vurun, diye emretti.

Tiryaki Hasan Paşa “Bunların kellesini vurun!” derken, Kara Ömer Ağa gülümseyerek esirlere baktı. Çünkü Hasan Paşanın rol yaptığının farkındaydı. Esirler ise tir tir titriyor, aman diliyor ve yalvarıyorlardı. Ömer Ağa birden ciddileşti ve oldukça sert bir ses tonuyla:

– Baş üstüne Paşam! Düşün önüme bre densizler! Son duanızı etmeye başlayın hemen, diyerek esirleri odadan çıkarttı.

Kara Ömer ağa, diğer esirlere yaptığı gibi onları da odasına götürdü, kapıyı kilitledi ve:

– Sakın korkmayın! Ben de sizdenim. Daha önceki esirleri de ben kurtardım. Aslında Dursun’la Kenan’ı bilerek yolladı Paşa. Amacı, kalenin çok zor durumda olduğunu bildirip kralınızı kışkırtmaktır. Sadrazamın Zigetvar’daki ordusundan kralınıza bahsedin ki hazırlıksız yakalanmasın. Kaledede bir yıllık yiyecek ve barut var, dedi ve daha

önce yaptığı gibi esirlere gayet güzel bir yemek yedirip kaçımlarını sağladı.

Kaçan esirler hemen gidip duyduklarını ve gördüklerini Arşidük'e anlattılar. Arşidük'ün canı iyiden iyiye sıkıldı. Fakat bunun bir şaşırtmaca olabileceğini düşündü.

Tiryaki Hasan Paşa bütün ihtimalleri düşünerek hareket ediyordu. Dursun ve Kenan'ın ihanetini pahalıya ödetmekte kararlıydı. Kâtibi çağırıp Sadrazama bir mektup yazdırdı. Mektupta, kalede askerin çok ve barutun yeterli olduğunu, eskiden kalan kibrit ve güherçileden her gün iki kantar barut yapıldığını, üç ay yetecek kadar yiyeceği olduğunu ifade ettikten sonra:

“Gerçekten oğul yerine beslediğim Kenan ve Dursun'u Arşidük'ün ordusuna gönderdim. Avusturya ordusu içindeki Macarlarla gizlice konuşup kalenin zorda olduğunu, barut olmadığını ve diledikleri yalanı söyleyip, yine fırsat bulunca kaçıp gelmelerini tembih ettim. Onlar da güya kaçıp kendilerini din değiştirmiş gösterecekler. Siz her an harekete geçecek biçimde hazır olun. Ben onlardan gelecek habere göre size yine malûmat gönderirim.” diye yazdırdı.

Mektubu mühürleyip atlastan yapılmış keseye koydu. Sonra da muşamba ve meşin dikip, kalın kumaştan yapılmış bir çantanın içine yerleştirdi.

– Tez bana Karapence’yi çağırın.

– Başüstüne Paşam!

Karapence az sonra geldi ve selâm verdikten sonra:

– Beni emretmişsiniz Paşam!

Tiryaki Hasan Paşa, Karapence’ye durumu kısaca anlattıktan sonra:

– Şimdi sana düşen, içinde Sadrazama yazılmış mektup olan bu küçük çantayı, düşman ordugâhı yakınından geçerken güya düşürmüş gibi yapmandır. Oradan da Sadrazam Hazretlerine gidip, kalenin gerçek durumunu kendi ağzından anlatırsın, diye emretti.

– Kaygısız olun Paşam! Allah’ın izniyle, verdiğiniz görev yerine getirilecektir. Karapence tam çıkarken Tiryaki Hasan Paşa:

– Doğan’ın durumu nasıldır Karapence?

– Allah nazarlardan saklasın Paşam. Akıncı olmayı kafasına koymuş ya şimdiden kılıç kullanır

hâle geldi. Barut yapımında da büyük emeği geçer. Hele bir ok atışı var ki hedefi hiç şaşmaz. Bir taraftan da yabancı lisan öğreneceğim, diye Kara Ömer Ağanın başının etini yer durur.

– İyi iyi. Lâkin geçen gördüm, akşam namazını tek başına kılardı. Söyle ona, cemaat sevabından mahrum kalmasın. Kur’ân okumasında da ufak tefek tecvit hataları var, onları da düzeltsin.

– Başıüstüne Paşam! Ben bizzat ilgilenirim, dedi ve huzurdan ayrıldı. Karapençe hızla kalenin gizli kapısından çıktı. Düşman ordugâhı yakınlarında bir yerde çamura bulaştırdığı çantayı, görülebilecek bir yere bıraktı. Sonra da düşman nöbetçilerinin dikkatini çekecek sesler çıkarttı. Nöbetçiler yaklaşırken kaçıyormuş gibi yaparak karanlığın içinde kayboldu. Hiç vakit kaybetmeden, o sırada Peç şehrinde bulunan Sadrazamın yanına gitti.

...

Avusturya karargâhından iki nöbetçi, Karapençe'nin çantayı bıraktığı yerin yakınından geçiyorlardı. Bunlardan biri dikkat kesilerek:

– Hey baksana! Yerde çamur içinde bir şey var. Sakın bunu az önceki yabancı düşürmüş olmasın?

– Hemen alıp Arşidük'e götürelim. Belki de önemli bir şeydir.

Askerler, Karapençe'nin düşürmüş süsü vererek bıraktığı çantayı alıp Arşidük'e götürdüler. Arşidük, mektubu okuduktan sonra çılgına döndü:

– İhanet ha! Bana ihanet öyle mi? Çabuk bana kaleden kaçan o iki Macar'ı getirin.

– Peki efendim, derhâl getiriyoruz.

Dursun ve Kenan sebepsiz biçimde çağrılışlarını anlayamamışlardı.

– Buyurun efendim, bizi çağırtmışsınız.

Arşidük, Tiryaki Hasan Paşanın mektubunda yazdığı bilgilerin doğru olup olmadığını anlamak için:

– Sizin adınız Dursun ve Kenan mı?

– Evet efendim.

– Peki, Tiryaki Hasan Paşanın sizi çocukluğunuzdan beri büyüttüğü, uzun yıllar onun hizmetini gördüğünüz doğru mu?

– Evet efendim, doğrudur, Dursun ve Kenan hâlâ hiç bir şey anlayamamışlardı.

– Peki, kalede eskiden kalan güherçile ve kibrit ile barut imal edildiği doğru mu?

– Evet doğru.

Yazılan her şeyin doğru olduğunu gören Arşidük, Dursun ve Kenan'ın casus olduğuna iyice inanmıştı.

– Sizi hainler sizi. Demek buradan bilgi toplayıp

tekrar kaleye kaçmayı plânlıyordunuz öyle mi? Askerler, derhâl bu iki casusun kellelerini uçurun.

Dursun ve Kenan, casus olmadıklarını ispat etmeye çalışsalar da sonuç değişmedi. Derhâl kelleleri kesilerek idam edildiler. Böylece Tiryaki Hasan Paşa, yıllarca emek verip yetiştirdiği, fakat ihanet gördüğü bu iki şahsı zekice bir plânla ortadan kaldırmış oldu. Böylece onlardan, Osmanlı askerlerine gelebilecek zararları da önlemişti.

Arşidük, Dursun ve Kenan'ın kellelerini kaledekilere gösterterek:

– Hasan Paşa, Hasan Paşa. Gör bakalım sadık adamların Dursun ile Kenan'ın sonunu. Biz casusları işte böyle cezalandırırız. Ayrıca Sadrazama gönderdiğin mektup da elimizde. Kalenin durumunu ve plânlarının hepsini biliyoruz. Bizi aldatabileceğini zannettin, ama aldandın. Belli ki artık iyice yaşlanmışsın, deyince kaledekiler gülüşmeye başladılar.

Arşidük Ferdinand, bir kez daha “ihtiyar” diyerek küçümsediği Tiryaki Hasan Paşanın oyununa gelmişti.

ZEKÂ VE CESARET

Tiryaki Hasan Paşa, yoğunlaşan düşman saldırıları karşısında kalenin daha fazla dayanamayacağını anlamıştı. Bir an önce yardıma gelmesi için Karapence'yi yeniden Sadrazama göndermişti. Düşürülmek üzere sahte bir mektup vermeyi de ihmal etmemişti. Bu mektupta, "Gönderilen erzak

ve mühimmatın geldiği, düşman ordusundaki Macarlarla el birliği yapıldığı, her iki tarafın da saldırı günü konusunda anlaşmaya vardıkları” belirtiliyordu. Bu mektup, Arşidük Ferdinand’ı fazlasıyla korkuttu ve yeni tedbirler almasına sebep oldu. Sadrazam, Karapençe’yi dinledikten sonra, Kanije’ye gitmek üzere Peç’ten ayrıldı ve Zigetvar’a geldi.

Arşidük’ün Zigetvar’daki casusları, Sadrazamın orduyla Kanije’ye gelmek üzere hazırlık yaptığını haber almışlardı. Durumu bildirmek üzere hemen Arşidük’ün yanına geldiler.

– Efendimiz, Sadrazam Yemişçi Hasan Paşa orduyla birlikte Zigetvar’a geldi. Anladığımız kadarıyla hedefi Kanije.

– Allah kahretsin! Bir bu eksikti! Tamam tamam, siz gidebilirsiniz.

Arşidük Ferdinand moral olarak iyice yıpranmıştı. Dışarıda yağan karı izlerken umutsuzluk içinde düşüncelere daldı:

“Üç aydır yağmayan yağmurlar yağmaya başladı ve soğğun etkisiyle buz tuttu. Şimdi de kar yağıyor. Askerin ümidi kırıldı ve firarlar başladı. Yetmiyormuş gibi, Sadrazam ordusuyla üzerimize gelmeye hazırlanıyor. Galiba Tanrı bizi cezalandırıyor.

Tanrım neden, neden cezalandırıyorsun bizi?” diye mırıldandı.

Hâlbuki Zigetvar’daki gelişmeler çok farklıydı. Yeniçeri askerlerinde bir süredir başlayan disiplinsiz hareketler, Sadrazamı çok zor durumda bırakmıştı. Yeniçeriler kışın geldiğini, bu mevsimde sefere çıkmamanın doğru olmadığını söyleyip Kaniye’ye gitmek istemiyorlardı. Sadrazam, isyan çıkmasından korkarak Kaniye’ye gitmekten vazgeçti. Ordu böylece kışı geçirmek üzere Belgrat’a hareket etti. Bu gelişmeden henüz Arşidük’ün haberi olmamıştı.

Kaniye bu sefer gerçekten yapayalnız kalmıştı. Karapence bu haberi Tiryaki Hasan Paşaya ulaştırmak için hemen Kaniye’ye gitti. Nefes nefese Tiryaki Hasan Paşanın yanına geldi. Selâm verdikten sonra hemen söze girdi:

– Paşam, yeniçeri kışın savaşılmaz deyip serkeşlik edince, Sadrazam Hazretleri seferden vazgeçti.

Tiryaki Hasan Paşa, yine hiç telâş göstermedi. Sakin ve düşünceliydi. Odada bulunan Kara Ömer ağa kendini tutamadı:

– İşte şimdi bittik. Allah yardımcımız olsun.

Tiryaki Hasan Paşa bir süre yağın karı seyretti.

Yine bir şeyler plânladığı belliydi. Ömer Ağanın umutsuzluk kokan sözleri karşısında, tebessüm eden çehresiyle:

– Bak Ömer ağa, en zor durumlarda dahi umudunu yitirmemeli insan. Yüce Mevlâ’dan ümit kesilmez. Bir çıkış yolu vardır elbet. Hepimiz kafamızı bu sıkıntılı hâli çözmek için çalıştırmalıyız.

– Doğru dersin Paşam, Lâkin gayrı ne yapılabilir ki? Barut bitmek üzere, yiyecek neredeyse hiç kalmadı. Sadrazam Hazretleri yardıma gelemiyor. Düşmanın top gülleleri her gün ateş kusmakta. Baksanıza kalenin hâline, delik deşik oldu.

– Sakin ve mantıklı düşün. Zanneder misin ki Arşidük de çok rahattır. Biz kalenin içindeyiz hiç olmazsa. Ya onlar? Onlar açık alandalar ve eminim soğuktan tir tir titriyorlar. Kış şartlarında hiçbir ordu savaşa girmek istemez. Lâkin Ferdinand, gurur ve kibri yüzünden bu kuşatmayı şahsî meselesi hâline getirdi. Şimdi gitmek istese de gidemiyor. Benim kanaatim, şu anda moral olarak çöktükleri yönündedir. Hem Sadrazamın yardıma gelemeyeceği haberi henüz Ferdinand’a ulaşmamıştır. Anlayacağınız şimdi yapacağımız bir saldırı onları şaşkına çevirecektir. Hazır nehir de donmuşken, düşmanı ininde bastırmanın tam zamanıdır.

– Öyle anlaşılıyor ki saldırı plânlamaktasınız. Ne olur Paşam, göndereceğin askerlerin başında ben gideyim. Hareketsizlikten paslandım billâhi.

Tiryaki Hasan Paşa, bu sözler üzerine gülmekten kendini alamadı :

– İyi canım iyi, sen git. Yanına üç yüz kişi al. Sen saldırıya geçtiğin anda biz de topları ateşleriz. Karapence, sen de var git mehter takımına haber ver, surlara çıkıp beni beklesinler.

– Başüstüne Paşam!

Kara Ömer Ağa üç yüz kişilik süvari birliğiyle tamamen buz tutmuş Drava Nehrini geçip düşman üzerine baskına kalktı. Aynı anda da düşmanın içine korku salan mehter çalmaya başladı. Mehterin başlamasıyla birlikte Tiryaki Hasan Paşa topların ateşlenmesi emrini verdi. Bu ateşten sonra kaledeki bütün barut tükenmişti. Hiç beklenmeyen top atışı karşısında düşman ordugâhı altüst oldu. Bir yandan Kara Ömer Ağanın gelişi, bir yandan çalınan mehter, Sadrazamın yardıma geldiğine düşmanı iyice inandırdı. Osmanlı askerlerinden bazıları Almanca avazı çıktığı kadar bağıırıyordu: “Sadrazam Hazretleri geliyor, Sadrazam Hazretleri geliyor!” Arşidük’ün ordusunda büyük bir panik

başlamıştı. Askerler birbirlerine girdiler ve her şeylerini bırakıp kaçmaya başladılar.

Tiryaki Hasan Paşa, olup biteni kaleden seyrediyordu. Karapençe'ye dönerek:

– Karapençe, fırsat bu fırsattır. Tez beş yüz kişi al, sen de hücumla kalk.

Karapençe ne zamandır bu anı bekliyormuş gibi sevinerek:

– Emredersiniz Paşam, dedi ve hemen adamlarını toplayıp hücumla geçti.

Tiryaki Hasan Paşa, gerçekten çok akıllı bir komutandı. Düşmanın toparlanıp geri dönmek isteyebileceğini tahmin ediyordu. Bu yüzden bir grup askerini, düşman ordugâhındaki barut, top gibi malzemeleri kaleye almaları için gönderdi. Hasan Paşa kalede altı yüz kişi bırakıp, bizzat kendisi de çıkarak düşman siperlerini zapt ettirdi. Kırk yedi adet dev kuşatma topu ele geçirildi.

Düşman hiç yoktan bu yenilgiye düştüğünden ve takip edilmediğinden şüphelenerek, kaleden uzakta bulunan Arşidük Ferdinand'ın etrafında toplandı. Yeniden saldırıya geçen Arşidük'ün ordusuna karşı Tiryaki Hasan Paşa bizzat hücumla

katılıyordu. Çok yaşlı olduğu için, atın üzerinde dik durmakta bile zorlanıyordu. Bu yüzden kendisini düşmana dik görünecek biçimde atına bağlatmış ve düşmanın içine yalınkılıç dalmıştı. Paşalarının bu gayretini gören askerler artık kabına sığmıyordu. Bir yandan damarlardaki kanı donduracak “Allah! Allah! Allah!” sesleri, öte yandan mehter bölüğünün çaldığı hücum marşları Osmanlı askerlerini iyice coşturmuştu. Herkes şehitlik kovalayan birer aslana dönüşmüştü. Düşman yiğitler dehşet içindeydi. Bir yanda şehitlik kovalayan korkaklar, bir yanda hayatını korumaya çalışan askerler vardı. Dehşet içinde kalan Avusturyalı bir asker:

– Aman Tanrım! Çıldırılmış bu adamlar. Bak-sanıza hayatta kalmak için değil, ölmek için savaşıyorlar âdeta. Bunlara karşı durmak imkânsız. Canını seven kaçsın, diyerek avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

Düşmandan ele geçirilen toplar da ateşlenince, ortalık tam bir can pazarına dönmüştü. Bu son saldırı Arşidük’ün ordusunu perişan etmişti. Atlılar kaçabilirdi de yayalar ölümün pençesinden kurtulamadılar.

Tiryaki Hasan Paşa, son derece ihtiyatlı davranıyordu. Ferdinand'ın karargâhına kadar sokulan askerlerini çadırların arasına sokturmadı. Öncelikle attırdığı bir top ile çadırını parçalayıp Ferdinand'ı kaçırttı. Her şeyden ümidini kesen Ferdinand, yüz kadar adamıyla canını zor kurtardı. Karargâhı,

bütün eşyaları ve hazineleri geride kalmıştı.

Tiryaki Hasan Paşa, Kara Ömer Ağaya:

– Yanına üç bin kişi al ve Ferdinand'ın karargâhına git. Oralarda hâlâ asker olabilir. Düşman tamamen temizlenmedikçe hiç kimse ganimetlere el uzatmasın. Sen de bilirsin ki Haçova Muharebesinde düşmanımız galip gelmişti. Fakat savaş tam olarak bitmeden ganimete saldırdıkları için bizim askerler, aşçılar, kasaplar... hülâsa kim varsa saldırmıştı da biz galip gelmiştik. Bundan ders almak gerek. Düşman son askerine kadar temizlenmeden kimse görevini bırakmasın.

– Baş üstüne Paşam!

Ömer Ağa yanına aldığı üç bin kişilik birlikle düşman karargâhını tamamen temizledi. İşini bitirdikten sonra durumu Tiryaki Hasan Paşaya haber verdi.

Bu arada Arşidük Ferdinand ve adamları dört nala en yakındaki şehre, Viyana'ya canlarını zor atabilmişlerdi. Ferdinand olanlara bir türlü inanmıyordu:

– Tanrım bu nasıl olur? İhtiyar bir komutan dokuz bin kişiyle yüz bin kişilik bir orduyu mahvetti. İnanamıyorum. Bütün bunlar bir rüya olmalı...

Fakat her şey gerçektir ve ordusu savaşı kaybetmişti. Ferdinand rakibini küçümsemenin bedelini çok ağır ödemişti.

ZAFERİN GERÇEK SAHİBİ

Tiryaki Hasan Paşa, karargâhın tamamen düşmandan temizlendiği haberini alınca, doğruca Arşidük'ün otağına gitti. Otağın içerisinde etrafı altın ve gümüş parmaklıklı, başları mücevherli ve direklerinin başı elmaslı bir taht vardı. Tahtın iki

tarafında kadife örtülü sırma saçaklı on iki koltuk bulunuyordu. Tahtın önüne ise, tahminen dört metre uzunluğunda bir yemek masası konmuştu. Hasan Paşa, Arşidük'ün otağına girince, Yüce Allah'ın nasip ettiği zaferden dolayı huşu içerisinde iki rekât şükür namazı kıldı. Dua edip, sevinç gözyaşları döktü.

Daha sonra komutanlarına dönerek:

– Kardeşlerim, sakın ola ki muzafferiyetimiz sizleri gurura sevk etmesin. Bu zafer tamamen Allah'ın inayet ve merhametinin neticesinde elde edilmiştir. Nimetlerin, zaferlerin gerçek sahibi O'dur, dedi. Sonra da fetih ve zafer işareti olarak Arşidük'ün tahtını ortadan kılıçla çizip oturdu. Diğer beyler ve ağalar da derecelerine göre koltuklara oturdular.

Tiryaki Hasan Paşa arkadaşlarına:

– Komutanlarım, beylerim! Çok sıkıntı çektik. Lâkin unutmayın ki Allah bu muzafferiyeti sizin sabrınız, kumandanınıza itaatınız ve birlikte hareket edip kenetlenmeniz vesilesiyle nasip etmiştir. Allah birlik ve beraberliğimizi bozmasın.

Çadırdaki herkes duaya “Âmin!” diyerek iştirak etti.

Bu konuşmanın ardından, Tiryaki Hasan Paşa,

Arşidük'ün otağına ilk girenlerin kimler olduğunu sordu. Üçü yeniçeri ve dördü sınır muhafızlarından yedi kişi gelip, ilk girenlerin kendileri olduğunu söylediler. Bunun üzerine Tiryaki Hasan Paşa:

– Bu otağda taht ve cephaneden başka her ne varsa sizindir, dedi ve hiçbir şeye el uzatmadı.

Ganimetlerden kendi payına düşenlerden de hiçbir şey almamıştı. Dünya malına, paraya pula karşı gönlü tok bir insandı. Onun bu hâli askerlerine de geçmişti. Askerler gerek çadırlara, gerekse Ferdinant'ın karargâhına girdikleri zaman, elde edecekleri ganimetler kendilerine helâl olmasına rağmen, hiçbir şeye el sürmemişlerdi. Hepsi de Tiryaki Hasan Paşanın gelip aralarında pay etmesi için sabaha kadar beklemişti. Savaşı kazanmaya vesile olan şey, belki de askerî güçten ziyade işte bu onların bu üstün meziyetleri ve güzel ahlâkıydı.

PAŞAYI AĞLATAN MEKTUP

Yaklaşık üç ay süren kuşatma çok sıkıntılı geçmiş, fakat sonucu çok verimli olmuştu. Kosko-
ca Avusturya İmparatorluk Ordusu ve katılan di-
ğer devletlerin ordularının mağlûp edilmesi yanın-
da, elde edilen ganimetler de azımsanacak gibi de-
ğildi. Tiryaki Hasan Paşa, elde edilen ganimetlerin

ve silâhların kaydedilmesi emretti. Gerekli kayıtlar tutulduktan sonra Kara Ömer Ağa, Tiryaki Hasan Paşaya:

– Paşam ganimetlerin ve silâhların sayımı tamam olmuştur. Seksen bin zayıatı olan düşman, bütün ağırlıklarını bırakıp kaçmıştır. Geriye bıraktıkları ganimetler, korkunç büyüklükte kırk yedi kuşatma topu, on dört bin tüfek, altmış bin çadır, on dört bin kazma ve kürek; binlerce araba dolusu yiyecek, giyecek, ilâç, barut, silâh, Arşidük'ün otağı ve hazinesinden ibarettir.

– Bunları kaleye çekmek bile en az iki ayımızı alır Ömer ağa. Bu arada Arşidük'ten bir haber var mı?

– Paşam esirlerden birinin verdiği malûmata göre, Arşidük savaşın kaybedileceğini anlayınca, gecelik kıyafetleriyle atına binip kaçmıştır.

– Yakalayabilseydik iyi olurdu. Neyse... Ömer ağa, tez yanına üç bin kişi al ve kaçan düşmanı Avusturya içlerine kadar kovala. Ta ki uzun müddet karşımıza çıkmaya cesaretleri kalmasın.

– Baş üstüne Paşam!

Kara Ömer Ağa, emrindeki üç bin atlıyla kaçan

düşman askerlerini Avusturya içlerine kadar takip etti. Bu takip esnasında da binlerce düşman askeri imha edildi ve birçok köy ve kasaba da Osmanlı hâkimiyetine geçti. Tiryaki Hasan Paşa, Kara Ömer Ağaya, gösterdiği yararlılıklardan dolayı, kendi dirliği olan Peç Sancağı'nı verdi.

Hiç beklenmeyen bu büyük zafer İstanbul'da duyulunca, epey zamandır görülmeyen büyük şenlikler yapıldı. Padişah, Tiryaki Hasan Paşaya vezirlik berâtıyla beraber üç at hediye etti ve hizmetini tebrik eden bir padişah mektubu gönderdi.

Tiryaki Hasan Paşa, değer verdiği arkadaşlarından Şair Faizî'ye:

– Padişah Efendimiz mektubunda ne yazmıştır, oku bakalım, dedi.

Şair Faizî mektubu alıp okumaya başladı:

– Sen ki Kaniye Beylerbeyi, ihtiyar komutanım ve tedbirli vezirim Hasan Paşasın. Gösterdiğin yararlılık, bahadırılık her zaman şükranla yâd edilecektir. Berhudâr olasın. Sana vezirliği münasip gördüm. Seninle kuşatma altında kalan yiğit evlâtlarımın da gayretlerini Allah mübarek kılsın. Bundan böyle de senin emrinde olup, boyun eğip her ne iş verirsen yapmakta dikkatli ve gayretli olsunlar.

Sana itaat üzere olmaları beni ziyadesiyle memnun edecektir. Bu mektubu gâzi askerlerimin önünde de okuyasın.

Tiryaki Hasan Paşa mektubu dinledikten sonra hüngür hüngür ağlamaya başladı. Yakın arkadaşı Şair Faizî:

– Ne var ne oldu, neden ağlarsınız Paşam, diye sormak zorunda hissetti kendini.

– Ben ağlamayayım da kimler ağlasın? Ettiğimiz küçücük bir hizmete karşılık padişah mektubu yazılıp, vezirlik ihsan edilir. Vezirlik benim gibi kocamışlara, hem de böylesi küçücük bir hizmetten dolayı veriliyorsa, devlet geriye gidiyor demektir. Koskoca Barbaros Hayreddin Paşaya bile bu makam verilmemiş idi. Yani demem o ki vezirlik makamı Kanunî devrindeki değerini muhafaza edemez olmuştur. Allah sonumuzu hayretsin, diyerek bir süre daha ağladı.

Tiryaki Hasan Paşa, derin bilgisi, hayat tecrübesi ve ileri görüşlülüğü ile çok önemli bir konuya dikkat çekmişti. Paşayı dikkatle dinleyen Doğan, ondan her gün yeni bir şeyler öğreniyordu. Artık büyük adam olmak için iyi kılıç kullanmanın tek başına yeterli olmadığını anlamıştı. Cesaretle

beraber gönül insanı olmak da gerekiyordu. Askerlerinin Tiryaki Hasan Paşaya niçin ölesiye bağlı olduklarını şimdi daha iyi anlıyordu. O, kendisi için değil, hep milleti ve çevresindeki insanları düşünerek yaşıyordu.

Doğan kendi kendine:

“Söz veriyorum Paşam, göreceksiniz, Allah’ın izniyle ben de sizin gibi olacağım!” dedi.

Herkes elbirliğiyle ganimetleri kaleye çekerken, soğuk şiddetini iyice arttırmış, Kaniye Ovası’nı derin bir sessizlik kaplamıştı.

AYRILIK VAKTİ

Avusturyalılar, Kanije kuşatmasında yedikleri ağır tokadın etkisiyle bir süre kendilerine gelemediler. Kanije'den bir yıl sonra Sadrazam Yemişçi Hasan Paşa, İstoni Kalesi üzerine sefer düzenledi. Yirmi beş günlük şiddetli bir kuşatmanın ardından İstoni Kalesi yeniden Osmanlı hâkimiyetine girdi.

Tiryaki Hasan Paşa, Kaniye Beylerbeyiliği'nden sonra on yıl daha devletine sadakatle hizmet etti. Tarihler 1611 yılını gösterirken Tiryaki Hasan Paşa, Budin Beylerbeyi olarak artık son anlarını yaşıyordu. Başucunda Kaniye kahramanlarından Karapence ile yirmi iki yaşındaki genç akıncı beyi Doğan duruyordu.

Seksen yaşını idrak etmiş olan Tiryaki Hasan Paşa da, her fâni gibi bu dünyadan gitmeye hazırlanıyordu. Artık zorlukla konuşabiliyordu:

– Allah senden razı olsun oğul. Doğan'ın yetişmesinde büyük emeğin geçti.

– Estağfurullah Paşam. Sizin himmetiniz olmasa ben ne yapabilirdim ki!

– Evlâtlarım, Rabbime kavuşmaya az bir zamanım kaldığını hissediyorum. Ölmeden önce birkaç tavsiyede bulunmak isterim. Sakın ola ki Sultan Murat Hüdavendigâr'ın vasiyeti aklınızdan çıkmasın. O mübarek buyurmuştu ki: “Attan inmeyebilirsiniz.” Yani gözünüzü dört açasınız, gevşeklğe düşüp tedbiri elden bırakmayasınız. Sizi her zaman gözleyen düşmanlarınız olduğunu unutmayıp daima hazırlıklı olasınız. İşte büyüklerimiz hayatları ve nasihatleriyle bizlere böylece örnek olmuşlardır.

İstanbul fatihi koskoca Sultan Mehmet Han, o dünya güzeli şehirde sürekli olarak üç ay kalamamıştı. Romatizmalarına rağmen, rahat ve huzur düşünmeyerek atına binmiş ve orduların önünde yeni fetih seferlerine çıkmıştı.

Şunu bilin ki bu memleket bir gün sıkıntıya düşerse, anlayın ki devleti yönetenler rahat ve rehavete düşmüştür. Siz siz olun, kendinizi rehavete salmayın. Bu ömür nasıl olsa geçecek. Farzlara ve sünnetlere azamî dikkat edip, insanlığa hizmetle dolu bir hayat geçirin. Sadece bu hâlinizle Yüce Mevlâ'nın huzuruna çıkmaya gayret edin. Ömür çok kısadır. Sakın dünyanın cazibesine aldanmayın. Ben seksen yıl ömür sürdüm, lâkin görürsünüz ki bitmek üzeredir. Tek tesellim, gelecek nesillerin beni hayırla yâd edip bir Fatiha göndermeleri olacaktır. Eğer böyle olursa, inşaallah mezarımda huzur içinde yatacağım.

Hasan Paşa iyice yorulmuştu. Son nefesinde dahi başkalarına faydalı olmaya çalışıyordu. Öksürmeye başladı. Nefes alışverişi de iyice yavaşlamıştı. Artık konuşamıyordu. Ağzından fısıltı hâlinde dökülen son sözler, “Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühü.” oldu. Nurlu yüzünü tatlı bir tebessüm kaplamıştı.

Bu sırada Karapence ve Doğan da gözyaşlarına boğulmuştu.

Koskoca Tiryaki Hasan Paşa, destan gibi bir hayat yaşamış ve sonunda göçüp gitmişti ebedî âleme. Sonraki nesiller onu hep hayırla yâd etti. Tıpkı arzuladığı gibi...

SÖZLÜK

afallamak : Şaşkınlığa düşmek, sersemleşmek.

azamî : En yüksek, en fazla, üst seviyede.

baht : Talih, kısmet, nasip.

baki : Ölümsüz, kalıcı, daimî (Allah'ın güzel isimlerinden biri.)

barut : Ateşli silâhlarda ve kaya parçalamalarında kullanılan, “güherçile, kömür ve kükürtten yapılmış” toz hâlindeki yanıcı madde.

berhudar : İyi bir işin mükâfatına kavuşan.

bertaraf : Ortadan kalkmış, zail olmuş, işi bitirilmiş.

bilâkis : Aksine, tersine olarak.

cebeci askeri : Yeniçeri birliklerine bağlı, zırhlı piyade eri ve silâh tamircisi olan Osmanlı askeri.

cenk : Harp, savaş.

direktif : Talimat, emirname.

ebedî : Sonsuza kadar, daimî, hiç bitmeyen.

estağfurullah : 1. Teşekkür edilen ya da övülen bir kimsenin

söylediği nezaket ve tevazu sözü. 2. “Allah kusurumu affetsin.”, “Allah’tan hata ve kusurlarımın bağışlanmasını isterim.” anlamlarına gelen çok değerli bir bağışlanma, af dileme sözü.

fâni : Geçici, bitip tükenen, yok olup gitmeye mahkûm, baki olmayan.

ferah : Gönül açıklığı, sevinç, aydınlık, iç açıcı.

fukara : Fakirler, yoksullar, zavallılar.

ganimet : Savaşta, düşmandan ele geçirilen taşınabilir malların tamamıdır. Köleler de bunun içindedir.

gasp : Zorla almak

gaza : Din uğrunda yapılan kutsal savaş.

güherçile : Savaşta barut yapmak için, tarımda gübre üretimi için, tıpta da ilâç yapımı için kullanılan bir madde.

güruh : Kalabalık, topluluk.

hâlleşmek : Dertleşmek, sohbet etmek, hasbihal edip hâl hatır sormak.

hikmet : 1. Gizli hesap. 2. Gerçeğe, ahlâka uygun kısa ve özlü söz.

himaye : Koruma, sahip çıkma.

himaye etmek : Korumak, sahip çıkmak.

hüzün : 1. Sevilen bir şeyin yitirilmesi ya da kötü bir durumun meydana gelmesi sebebiyle üzülmek. 2. Gam, keder, derin üzüntü, tasa.

icap : Gereklilik.

ima etmek : Dolayısıyla anlatmak, üstü kapalı bir sözle dolaylı yoldan anlatmak.

istişare : Bir işin nasıl yapılacağı konusunda fikir alışverişi yapmak.

karargâh : Ordunun büyük birliklerinde komuta ve koordinasyon kaidelerinin topluca bulunduğu yer.

keşif kolu : Savaşta düşmanın bulunduğu şartları ve durumu haber almak için giden öncü birlik.

kethüda : Zenginlerin ve devlet büyüklerinin emrinde çalışan kişi.

kısmî : “Tamamen değil, bir bölümü” anlamında söylenen söz.

lâkin : Ancak, fakat, oysa.

liyakatsiz : Bir işe, bir göreve, bir ödüle lâyık olmayan, yetersiz, haketmeyen.

mahzen : İçinde eşya saklanan yer, bodrum.

makbul : Kabul edilen, geçerli, beğenilen.

malûm : Bilinen, bilinmiş.

malûmat : Edinilmiş bilgiler, bilgi.

malûmunuz : Bildiğiniz gibi.

muharebe : Karşılıklı harp etmek, meydan savaşı.

muhtemel : İhtimal dahilinde, olası.

mukabele etmek : Karşılık vermek.

muştı : Müjde, beşaret.

muvaffak olmak : Başarmak, Allah'ın yardımına ulaşmak, işi rast gitmek.

muzaffer olmak : Başarmak, zafer kazanmak.

mübarek : Bereketli, kutlu, şerefli, uğurlu, feyizli.

mühimmat : Savaş malzemeleri.

münadi : 1. Bir haberi yüksek sesle halka duyuran, nida eden, seslenen kişi. 2. Müezzin.

münasip : Uygun.

müsaade : İzin, elverişlilik.

müstakbel : İlerideki, önde bulunan.

müstesna : Ayrı, sıra dışı, kural dışı.

mütevazı : 1. Alçak gönüllü. 2. Gururlu olmayan, büyüklenmeyen.

nasihat : Öğüt.

ordugâh : Ordunun kurulduğu yer.

rehavet : Rahata düşkünlük, gevşeklik, tembellik, dikkatsizlik.

Resûlü Ekrem : En değerli, kıymetli peygamber. (Hazreti Muhammed Aleyhisselâtü Vesselâm.)

rüya tabiri : Görülen bir rüyanın, gerçek hayatla ilgisine dair tahminde bulunmak.

safa : Gönül şenliği, sefa.

safha : Bir hadisede, olayda görülen hâllerden, basamaklardan her biri. (Örnek: Bu işin birinci safhası, daha çok basamaklar var.)

salâtüselâm : Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed Aleyhisselâm için dua etmek ve O'na selâm göndermek.

seyahat : Yolculuk.

şefkat : Karşılıksız sevgi.

takriben : Yaklaşık olarak.

tekbir : Allah'ın büyüklüğünü ifade eden "Allahuekber" sözü.

teklif : Öneri.

Tımar sistemi : Anadolu Selçuklu Devleti'nde ve Osmanlılarda toprakların işlenmesi ve üretim karşılığında belli miktarda para verilmesine dayalı sistem.

tiryaki : 1. Bağımlı. 2. Keyif verici şeylerden birine düşkün olan (Örnek: Çay tiryakisi çayın iyisini bilir.) 3. Titiz.

top menzili : Ateşlenen topun ulaşabileceği, tahrip edebileceği alanlar toplamı.

vahim : Çok üzücü, tehlikeli, üzüntü verici, ağır.

yâdetmek : Anmak, hatırlamak.

zaiyat : Kayıplar, zararlar.

zerre : En küçük parça. (Atomla eş anlamda da kullanılır.)

zeval : 1. Sona ermek, yok olmak, iyi hâlden kötü hâle düşmek. 2. Güneşin, semadaki en yüksek yerinden aşağıya inmesi, batması.

BU KİTAPLA İLGİLİ NOTLARIM

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....